

Marint centrum i Simrishamn

Etapp 1: strategisk regional tillväxt och utveckling
med Östersjöns miljö i fokus

Slutrapport från en förstudie utförd under
perioden 2008-10-01 – 2009-09-30

Innehållsförteckning

1	BAKGRUND	4
1.1	Historik.....	4
1.2	Grundförutsättningar	4
1.2.1	Ett känsligt och utsatt hav	4
1.2.2	Simrishamn – ett marint centrum	5
1.2.3	Ett Marint centrum i Simrishamn?	6
2	FÖRSTUDIE.....	7
2.1	Lokal behovsanalys	7
2.2	Konceptutveckling utifrån den lokala behovsanalysen	7
2.3	Omvärldsbevakning	10
2.3.1	Kartläggning av intressenter och samarbetspartners	10
2.3.2	Kartläggning av marina upplevelsecentra	17
2.4	Konceptutveckling utifrån ett omvärldsperspektiv	21
2.4.1	Lokalt engagemang för Östersjön välkomnas	21
2.4.2	Interdisciplinär marin mötesplats efterfrågas	21
2.4.3	Utveckling i etapper	21
2.4.4	Nischer för ökad attraktivitet och konkurrenskraft	22
2.5	Fysisk etablering samt finansierings- och driftsalternativ	22
2.5.1	Södra kajen – hemvist för Marint centrum.....	22
2.5.2	Finansiering och drift	23
3	RESULTAT	24
3.1	Vision	24
3.2	Syfte	24
3.3	Målsättningar	24
3.4	Fokusområden	24
3.5	Fokusområden – mål och strategier	25
3.5.1	Kreativ miljö för entreprenörskap och entreprenörskap	25
3.5.2	Samlingspunkt för havsmiljöprojekt	25
3.5.3	Arena för tillämpad forskningsverksamhet	25
3.5.4	Kunskapsförmedling och pedagogisk verksamhet	26
3.5.5	Hållbart yrkesfiske	26
3.5.6	Samarbetspartners	26
3.5.7	Mötesplats	26
3.5.8	Attraktiv verksamhetsmiljö	26

3.5.9	Besöksnäring och ett framtida upplevelsecenter	27
3.5.10	Marin kultur och kulturhistoria	27
3.6	Marint centrum i ett omvärldsperspektiv.....	27
3.6.1	Marint centrum i ett skånskt perspektiv	27
3.6.2	Marint centrum i ett nationellt och internationellt perspektiv	28
4	HANDLINGSPLAN	30
4.1	Fysisk etablering.....	30
4.2	Verksamhetsutveckling.....	31
4.2.1	Marint kluster för företagande, projekt och tillämpad forskning	31
4.2.2	Kunskapscenter om Östersjön och havsmiljöfrågor.....	32
4.2.3	Drivkraft för ett hållbart Östersjöfiske	33
4.2.4	Övriga verksamhetsområden.....	33
4.3	Organisation och finansiering	34
4.4	Marknadsföring och kommunikation	35
4.5	Förstudie om etablerandet av ett upplevelsecenter.....	36

1 Bakgrund

1.1 Historik

Idén om att etablera ett Marint centrum i Simrishamn har sitt ursprung i ett arbete i den lokala frivilligorganisationen Handelshuset Österlen. Organisationen har under 2000-talet – bland annat med stöd från Simrishamns kommun och Sidas Östersjöenhet – arrangerat seminarier och utställningar om Östersjön samt genom kontakter med organisationer, företag och myndigheter verkat för etablerandet av ett marint forskningsinstitut i Simrishamn. Sammantaget var Handelshusets Österlens engagemang och insats ett startskott för kommunens arbete för att etablera Marint centrum.

På uppdrag av Simrishamns kommun och Region Skåne genomförde Inregia AB 2006 en förberedande förstudie om etablerandet av ”Marinbiologiskt centrum” i Simrishamn. Denna studie fokuserade på det då planerade tillskapandet av ett Östersjöinstitut i Sverige och Simrishamns möjligheter i förhållande till detta. Sedermera har ett Östersjöinstitut inrättats, inom vilka fyra lärosäten samverkar: Stockholms universitet, Umeå universitet, Högskolan i Kalmar och Göteborgs universitet. Mot bakgrund av detta och en dialog med statliga och regionala aktörer kom idén om att inrätta ett forskningsinstitut i Simrishamn att överges till förmån för ett centrum med en bredare verksamhet. Inregias förstudie resulterade även i en anvisning om frågor som behövde klarläggas inför ett etablerande av ett marinbiologiskt/marint centrum i Simrishamn:

- Syftet med projektet behöver preciseras
- Nyckelaktörer och ansvarsfördelning behöver definieras
- De institutionella förutsättningarna behöver läggas fast
- Det regionala sammanhanget behöver stärkas
- Ytterligare arbete behövs för att komma vidare

För att besvara dessa frågeställningar och komma vidare i processen beslöt kommunen att genomföra en mer omfattande förstudie, denna gång i egen regi. En projektplan togs fram för en ettårig förstudie, som fick stöd från Regionala strukturfondsprogrammet Skåne-Blekinge och som inleddes den 1 oktober 2008.

1.2 Grundförutsättningar

Etablerandet av Marint centrum i Simrishamn bottnar i främst två kategorier av platsbestämda grundförutsättningar och ambitioner. Den första handlar om Östersjöns miljö och den andra om att skapa tillväxt och sysselsättning i regionen.

1.2.1 Ett känsligt och utsatt hav

Östersjön, ett av världens känsligaste hav, kämpar mot stora utmaningar såsom övergödning, döda bottnar, algblooming, överfiske, hotad marin mångfald, klimatförändringar, miljögifter, dumpning av avfall och oljeutsläpp. Östersjöns miljöproblem beror till stor del på dess utsatta läge. Eftersom havet är omringat av tätt befolkade landområden utsätts havet för stora påfrestningar och med endast smala sund som förbindelse till världshaven blir alla utsläpp kvar länge. Kombinerat med det faktum att Östersjöns vattenmassa aldrig blandas om riktigt ordentligt och att det är ett bräckt vatten där alla arter redan lever på gränsen av vad de tål, blir resultatet ett hav som vi behöver behandla med största försiktighet.

Med åren har insikterna om Östersjömiljöns status kommit att prioriteras allt högre och idag har står frågorna högt på dagordningen i många sammanhang runt Östersjön, på både nationell och internationell nivå. Sedan 1970-talet har ett antal internationella konventioner om havet slutits, såväl globala som specifika för Östersjön (Helsingforskonventionen). Under hösten 2009 antog EU en särskild Östersjöstrategi, som syftar till att samla länderna runt Östersjön för en rejäl satsning bl.a. på havsmiljöfrågor. Därtill finns nationella lagar, regler och miljömål.

Vare sig det gäller internationella överenskommelser eller nationella miljömål, blir dessa aldrig bättre än deras faktiska tillämpning tillåter. För detta krävs ett engagemang och konkreta insatser från aktörer på regional och lokal nivå.

Simrishamns kommun har valt att kanalisera sitt ökande ansvarstagande för Östersjöns miljö i främst två spår. Det ena är utvecklandet av Marint centrum. Det andra är nätverket KIMO Baltic Sea, en samarbetsorganisation för kommuner runt Östersjön. KIMO Baltic Sea initierades av Simrishamns kommun och bildades i maj 2008 som en systerorganisation till KIMO (Kommunenes Internasjonale Miljøorganisasjon), som opererat runt Nordsjön i nästan 20 år.

1.2.2 Simrishamn – ett marint centrum

För några år sedan föddes alltså iden om att bilda ett centrum för Östersjön i Simrishamn. Utgångspunkter för satsningen är bygdens marina historia liksom nutida aspekter av kommunens identitet och näringsliv, som båda har starka kopplingar till havet.

Havet har i alla tider inneburit en förbindelselänk med omvärlden och såväl städer som byar runt Östersjön har stått i förbindelse med varandra sedan urminnes tider. I Simrishamns kommun finns spår av hamnverksamhet så långt tillbaka som till stenåldern. Ett Marint centrum skulle kunna bidra till att stärka regionens kulturhistoriska identitet och därigenom dess kulturarv.

Sett ur ett nutidsperspektiv, är det flera aspekter av Simrishamns näringsliv och identitet som har starka kopplingar till havet. Två av de främsta näringarna i kommunen är besöksnäringen och fiskerinäringen med binärningar.

Omkring 1,5 miljoner besökare besöker Österlen och Simrishamns kommun varje år. Turist- och reseindustrin i kommunen omsätter ca 800 miljoner kronor och ger arbete åt ungefär 635 (årssysselsatta) personer.¹ Havet och den fem mil långa kustremsan, de många pittoreska fiskelägena och de natursköna omgivningarna är givetvis starka orsaker till den omfattande turismen. Utöver bad och kustnära rekreation förekommer en rad aktiviteter med marint tema såsom skutsegling, sportfiske, havskajakpaddling, segling och den årliga Sillens dag. Potentialen att utveckla den marina turismen vidare bedöms som mycket god. Här finns också klara kopplingar till regionens marina kulturhistoria.

Simrishamns hamn är Sveriges största fiskehamn. Här landas ca 30 % av den svenska kvoten av torsk. Förutom fisket finns i hamnen en omfattande service och varvsverksamhet. Två utredningar (gjorda av Högskolan i Kristianstad 2007 respektive konsultföretaget WSP 2008) av fiskets ekonomiska betydelse för Simrishamns kommun visar att fiskerinäringen, med tillhörande mottagnings- och beredningsindustri samt underleverantörer, ur sysselsättningssynpunkt utgör det tredje största företaget i Simrishamns kommun. Den totala verksamheten kring fisket omsatte under 2006 sammanlagt 274 miljoner kronor, med ett totalt

¹ TEM 2008.

förädlingsvärde på omkring 79 miljoner kronor. Därtill skapar den kommersiella fiskeriverksamheten även ett samhällsekonomiskt värde genom att generera aktivitet i hamnarna i kustsamhällena i kommunen, vilket är värdefullt för både boende och besökare. De byar som växt upp runt dessa hamnar är idag viktiga turistattraktioner.

En av de viktigaste utmaningarna som rör Östersjön är att utveckla ett hållbart fiske, som balanserar ett stabilt fiskebestånd och ekosystem i Östersjön med en konkurrenskraftig fiskerinäring. Det är mot denna bakgrund som Simrishamns kommun arbetar för att strategiskt utveckla stadens hamnområde, i vilket Marint centrum är en del.

Havet utgör en central faktor också för den goda boendemiljön på Österlen. Närheten till havet och naturen är attraktivt för många barnfamiljer och regionen har därmed goda grundförutsättningar för inflyttning. Sysselsättningsmöjligheterna är emellertid en nyckelfråga i sammanhanget.

Det kan tämligen enkelt konstateras Simrishamn och sydöstra Skåne på flera sätt är beroende av en välmående Östersjö. Havsmiljön är en hjärtefråga för många – men en livsnerv i Simrishamn. Därför ser Simrishamns kommun etablerandet av Marint centrum som en av de viktigaste frågorna för kommunen, med bäring på regionens tillväxt, sysselsättning och inflyttning.

Hälsa, miljö, turism och kultur är idag ledord för Simrishamns kommuns utveckling. Engagemanget för Östersjöns miljö har bäring i samtliga ledord. Havet utgör, som konstaterat, en essentiell aspekt av områdets identitet. Ambitionen är att den marina profilen och ett ökat ansvarstagande för havsmiljöfrågor i stigande grad ska genomsyra alltmer av kommunens verksamhet.

1.2.3 Ett Marint centrum i Simrishamn?

Simrishamn erbjuder utmärkta förutsättningar för ett centrum med Östersjön i fokus. Det geografiska läget, historia liksom nutida kopplingar till havet gör att det finns mycket kunskap om och ett stort engagemang för Östersjön i regionen. Det finns redan en ansamling av företag och verksamheter som kretsar kring fiske och sjöfart, däribland avdelningar vid statliga myndigheter såsom Fiskeriverket och Kustbevakningen. Detta gör att Simrishamn redan idag är ett betydande marint kluster, med god utvecklingspotential.

Närhet till flera universitet och högskolor samt goda internationella förbindelser med flyg, båt och tåg är ytterligare fördelar. Vidare har Simrishamn en strategisk placering mitt i södra Östersjön med närhet till majoriteten av grannländerna runt Östersjön och kommunen har lång erfarenhet av samarbete över Östersjön. Förutsättningarna för fortsatt samarbete, inom både näringsliv och miljö, med dessa länder är således goda.

2 Förstudie

Det konkreta syftet med denna förstudie var att:

- genomföra en lokal behovsanalys
- undersöka och finna aktörer för medverkan/etablering och samarbetspartners
- studera befintliga marina upplevelsecentra för att få kunskap om hur dessa har etablerats
- undersöka möjliga finansieringslösningar för etablering och investeringar
- utarbeta en strategisk handlingsplan för etablerandet av Marint centrum.

Dispositionen av denna rapport speglar dessa syften. I detta kapitel redovisas arbetet med samtliga dessa delar. Förstudiens resultat och slutsatser presenteras därefter i ett separat kapitel och handlingsplanen för det fortsatta etablerandet i ytterligare ett separat kapitel.

2.1 Lokal behovsanalys

Den genomförda behovsanalysen bottnar i en frågeställning om hur man strategiskt bör verka för att utveckla Simrishamn/Österlen och sydöstra Skåne samt vilka behov och möjligheter som finns i regionen. Analysen har utförts baserat på intervjuer och samtal med personer på lokal och regional nivå, inom såväl offentlig som privat sektor. Se bilaga 6 för deltagarlista. Utgångspunkten har varit att analysen ska gälla på ett generellt plan för att motverka en otillbörlig snedvridning mot de marina frågorna. Därefter har underlaget behandlats och bearbetats i förhållande till ambitionen att utveckla Marint centrum. Med utgångspunkt i lokala förutsättningar såsom styrkor, svagheter och behov har avsikten varit att vaska fram möjligheter.

I analysen har följande nyckelfaktorer, med koppling till Marint centrum, identifierats:

- Skapa en kompletterande bild av Österlen. Området ska ses som – och vara – en attraktiv tillväxtregion som tar ett aktivt ansvar för miljö- och Östersjöfrågor.
- Skapa goda förutsättningar för tillväxt och företagande, gärna av kunskapsintensivt slag. Eftersträva en jämnare könsfördelning i hamnområdets nya verksamhetsområden.
- Verka för att utveckla relationerna och samarbetet med universitet och högskolor i Skåne.
- Attrahera inflyttare, främst barnfamiljer.
- Utveckla besöksnäringen – året runt.
- Värna Östersjöns miljö – Östersjöns tillstånd spelar en avgörande roll för Österlen.
- Skapa nya mötesplatser och konferenslokaler.
- Utvecklas som liten kommun i en framgångsrik region.

2.2 Konceptutveckling utifrån den lokala behovsanalysen

Marint centrumskonceptutveckling har skett mot bakgrund av ovanstående behovsprofil. Slutsatsen är att Marint centrum kan bidra starkt till att utveckla regionen i önskad riktning.

Skapa en kompletterande bild av Österlen. Området ska ses som – och vara – en attraktiv tillväxtregion som tar ett aktivt ansvar för miljö- och Östersjöfrågor.

Simrishamns kommun och i synnerhet Österlen är starka varumärken som inbegriper kvalitetsbegrepp såsom natur, kultur och närhet till hav. Regionen har framgångsrikt utvecklats till en framstående besöksdestination och besöksnäringen är en av kommunens främsta näringar. För att utveckla och stärka Österlen som tillväxtregion krävs emellertid att dessa begrepp utvecklas för att ge en kompletterande bild av Österlen. Det handlar om att stärka bilden av Simrishamn som en kommun som vill stå för framåtanda i frågor gällande miljö, klimat och hav och ta ett ökat ansvar för dessa frågor.

Skapa goda förutsättningar för tillväxt och företagande, gärna av kunskapsintensivt slag. Eftersträva en jämnare könsfördelning i hamnområdets nya verksamhetsområden.

Det finns ett behov av att utveckla näringslivet och attrahera fler kunskapsintensiva företag till sydöstra Skåne. Den marina profilen utgör en nisch och konkurrensfördel som skulle kunna utnyttjas för detta. Genom att i Marint centrum kombinera havsmiljötankande med näringslivsutveckling kan en ny tillväxtmotor skapas för sydöstra Skåne. Utöver tillväxtpotentialen i det faktiska företagsklustret skapas också tillväxt genom affärsmöjligheter mellan aktörer i Marint centrum och befintliga företag i regionen. Vidare kan kringverksamheter och aktiviteter med koppling till Marint centrum väntas leda till ökade sysselsättningsmöjligheter också i andra näringar, inte minst inom handel samt i hotell- och restaurangbranschen. Ett upprättande av en inkubator i Marint centrum skulle ytterligare bidra till en stärkt tillväxt genom ökat nyföretagande. Nyföretagandet i Simrishamn kommun är det nästa högsta i Skåne (per invånare) och därmed råder goda grundförutsättningar för en inkubatorverksamhet. Näringsverksamheten i Simrishamns hamn har traditionellt dominerats av näringar med en övervikt av män. I en nysatsning på nya verksamhetsområden i hamnen finns möjligheter att verka för en jämnare könsfördelning. Inom ramarna för Marint centrum kan särskilda insatser göras med syftet att locka fler kvinnor till verksamhet/forskning inom marin miljö.

Verka för att utveckla relationerna och samarbetet med universitet och högskolor i Skåne.

I sydöstra Skåne saknas instanser för högre utbildning och forskning. Genom det ökade lokala engagemanget för havsmiljöfrågor, som i hög grad är knutna till vetenskapen, och etablerandet av Marint centrum, skapas nya incitament och möjligheter att stärka relationerna och utöka samarbetet med universitet och högskolor i Skåne. Detsamma gäller universitet/högskolor/forskningsinstitut i övriga Sverige, liksom internationellt.

I Marint centrum kan erbjudas utrymme för bedrivande av tillämpad forskning, test- och pilotverksamhet, fältstudier, examensarbeten osv.. Marint centrum kan också fungera som en arena där information och kunskap om havsmiljöfrågor kan spridas till allmänheten.

Genom att Marint centrum samtidigt är en samlingsplats för kunskapsintensiva och innovativa företag med marin prägel, kan man genom samarbete med universitet, högskolor och forskningsinstitut skapa goda förutsättningar för kunskapsöverföring från forskningen till näringslivet och innovationsutveckling.

Attrahera inflyttare, främst barnfamiljer.

Simrishamns kommun har för närvarande en positiv befolkningsutveckling och en stark inflyttning, men den demografiska fördelningen är något snedvriden. För att attrahera större grupper av inflyttare krävs sysselsättningsmöjligheter och tillgängliga bostadsalternativ, men även en god boendemiljö på ett mer generellt plan spelar in. Marint centrum förväntas ha en

effekt på sysselsättningen i sydöstra Skåne och, på sikt, bidra till en positiv utveckling för Östersjöns miljö och därmed regionens boendemiljö.

Kommunens aktiva havsmiljöengagemang kan vara en bidragande faktor till att regionen uppfattas som framåtsträvande och ansvarstagande. Därmed stärks varumärket Österlen, vilket kan bidra till att öka sydöstra Skånes attraktivitet som boendialternativ.

Ett etablerande av marin pedagogisk verksamhet för barn och unga i Marint centrum kan också ha en positiv effekt på inflyttning. Det finns också utvecklingsmöjligheter inom grund- och gymnasieskolan genom samverkan med Marint centrum och den marina kompetens som samlas där.

Utveckla besöksnäringen – året runt.

Österlen är en mycket attraktivt besöksdestination och besöksnäringen är en av de största näringarna i regionen. Med ett starkt varumärke, gedigen kompetens och mångårig erfarenhet av besöksnäringens utveckling, bedöms den fortsatta utvecklingspotentialen som mycket god, inte minst inom områden såsom ekoturism, vilket också innefattar marin turism. Prioriterade utvecklingsområden är förlängning av besöks säsongen och utvecklande av regionens affärsturism och mötesindustri.

Genom att erbjuda konferensmöjligheter i Marint centrum uppstår nya möjligheter att attrahera affärsresenärer till Österlen. Ett upplevelsecenter skulle innebära en attraktivitet med stor potential att attrahera besökare också utanför högsäsong. Dessutom skulle det innebära utökade aktivitetsmöjligheter på Österlen för barn och unga. En idé som uppkommit i anslutning till förstudien är anläggandet av en slags ”undervattenshiss” i vilken besökare kan få en inblick i livet under ytan. Ett potentiellt utvecklingsområde vad gäller upplevelsen av miljön runt Östersjön är fågelskådning. Österlens kust är redan idag välbesökt av ornitologer, inte minst för räkning av sträckande sjöfåglar. Genom att uppföra väderskydd för fågelskådare i anslutning till Marint centrum skulle ytterligare fågelintresserade besökare kunna attraheras till Simrishamn och Marint centrum.

Värna Östersjöns miljö – Östersjöns tillstånd spelar en avgörande roll för Österlen.

Mot bakgrund av Simrishamns och Österlens beroende av ett friskt och välmående Östersjön, finns klara incitament för ett lokalt engagemang i frågan. Genom den ansamling av marin kompetens och det nätverk med marina aktörer som Marint centrum väntas föra med sig, utvecklas nya möjligheter för kommunen att vara pådrivare i tillskapandet av olika havsmiljöprojekt. Marint centrum blir också en arena för andra aktörer att mötas och utveckla projektidéer.

Marint centrum kan också fungera som ett forum för att sprida kunskap om havsmiljöfrågor till en bredare publik. Detta kan ske genom exempelvis utställningar, föreläsningar och pedagogisk verksamhet.

Skapa nya mötesplatser och konferenslokaler.

Österlen har brist på större konferens- och möteslokaler av god kvalitet, vilket ibland diskvalificerar regionen som alternativ för konferenser, möten och liknande arrangemang. Detta innebär uteblivna uppdrag och därmed inkomster för diverse regionala näringsverksamheter.

I Marint centrum behöver det finnas lokaler för större möten och konferenser. När dessa inte används i Marint centrumets regi, kan de användas för att möta övrig efterfrågan på sådana

lokaler. Det attraktiva läget i centrala Simrishamn, med närhet till service av olika slag, är en god grundförutsättning.

Utvecklas som liten kommun i en framgångsrik region.

Simrishamns kommun är en liten kommun, med begränsade resurser. Medan kommunen är en del av den dynamiska Öresundsregionen, är kommunen belägen utanför dess ekonomiska och befolkningsmässiga tyngdpunkt. Tillväxten på Skånes västra sida är i hög utsträckning baserad på kunskapsintensiva och resursstarka verksamheter. Det är därför strategiskt viktigt för Simrishamns kommun och övriga sydöstra Skåne att aktivt verka för att utveckla olika samarbeten och samverkansformer.

Marint centrum har tydlig potential att bli en värdefull tillgång för hela Öresundsregionen. Genom att fungera som en tillväxtfaktor i sydöstra Skåne kan Marint centrum bidra till ökad balans i Skåne.

2.3 Omvärldsbevakning

Två syften med förstudien har varit att söka efter samarbetspartners och aktörer med intresse för etablering i Marint centrum samt att studera andra marina upplevelsecentra för att få kunskap om hur dessa har kunnat etablera sig. Under förstudiens gång har därför en kontinuerlig omvärldsbevakning bedrivits genom samtal med olika externa aktörer, informationssökning, studiebesök osv.

2.3.1 Kartläggning av intressenter och samarbetspartners

Under förstudiens lopp har projektorganisationen prioriterat att verka för att utöka sitt marina kontaktnät i Sverige och inom EU som en strategi för knyta nyckelaktörer till Marint centrum, utveckla samarbeten och attrahera framtida etableringar. En kartläggning av intressenter, samarbetspartners och finansörer redovisas i sin helhet i bilaga 7.

Nedan ges en kortfattad redovisning av kontakter som varit särskilt intensiva och fruktbara, i huvudsak strukturerade kring de projekt och samarbeten som inletts och/eller genomförts under förstudien. Denna redogörelse är också en generell beskrivning av de verksamheter som har bedrivits och finansierats eller delfinansierats inom projektet.

Samtliga aktiviteter och kontakter som återges här har fungerat som underlag i framtagandet av fokusområden för Marint centrum (se avsnitt 3.4).

HAVSRESAN 2009

Ett samarbetsprojekt under ledning av Lunds universitet/Lunds tekniska högskola med syftet att belysa de värden som finns i havet och hur vi tenderar att förvalta dessa. Bland övriga deltagande aktörer fanns Sjöfartsverket, Sveriges geologiska undersökning, Kustbevakningen, Marin Miljöanalys AB, SeaLabs AB, LYYN AB, Aanderaa AB, DHI AB och Malmö Sportdykarklubb. En väsentlig poäng med projektet är att det samlar aktörer från olika marina discipliner, med olika kompetens och erfarenhet.

Under projektet genomfördes två fältstudieveckor i Simrishamn, under vilka man genomförde undersökningar av delar av havsbotten i området. Dessa studier inbegrep bl.a. maringeologiska studier, kartering av havsbotten, inventering och sök efter skeppsvrak, provtagningar, audio-, video- och fotodokumentation samt dykinspektioner. Särskilt fokus ägnades åt undersökningar av torvbankar och fossila trädrester från en ca 10 000 år gammal skog som finns kvar, fullt synlig, på havsbotten. Här fann man också spår av mänsklig aktivitet, vilket pekar på att det funnits boplatser i närheten. Den kanske främsta slutsatsen

som projektet kunde dra är att det undersökta området rymmer frågeställningar för flera kommande forskningsprojekt att besvara. I samband med fältstudierna i maj arrangerades också en seminariedag om havsförvaltning (ett av projektets spridningsseminarier), som lockade ca 100 deltagare till Simrishamn. Projektet avslutades med tre veckors utställning i Marint centrum's nyrenoverade utställningssal. Ca 1500 personer besökte utställningen.

Som en direkt följd av projektet har ett företag inom upplevelseindustrin med bas utanför Simrishamn inlett utvecklandet av en upplevelseprodukt som kommer att finnas på marknaden 2010. Produkten innebär en guidad båttur till undervattensskogen, där dykare filmar skogen i realtid, medan experter ombord förklarar vad som visas och berättar om Östersjöns och regionens historia. Upplevelseföretaget är också intressant vad gäller etablering av verksamhet i Marint centrum samt framtida samarbeten med Marint centrum's intressenter och samarbetspartners.

MARIN PEDAGOGIK I SIMRISHAMN

Under förstudien har tidigare kontakter och samarbete med Sea-U Vattenverkstad från Ribersborg i Malmö vidareutvecklats. Bl. a. har ett projekt genomförts under vilket Sea-U tillfälligt flyttade till Simrishamn och erbjöd barn och ungdomar från kommunens skolor att delta i marin pedagogisk verksamhet. Övriga medarrangörer i projektet var Malmö museer, Riksantikvarieämbetet och Österlens museum. Projektet genomfördes parallellt med Havsresan.

Sea-U planerar en expansion på Ribersborg genom etablerandet av ett pedagogiskt kunskapscentrum med stöd av bl.a. Malmö stad. Denna satsning sker tidsmässigt mer eller mindre parallellt med utvecklandet av Marint centrum i Simrishamn och här finns synnerligen goda förutsättningar för samarbeten som kommer att stärka båda etableringarna. De två satsningarna har olika inriktningar, men det finns flera gemensamma beröringspunkter där samarbete vore särskilt givande. Detta rör i första hand pedagogisk verksamhet för barn och unga (som är Sea-U:s huvudsakliga verksamhetsområde). Ett sådant samarbete har effekten att det knyter ihop Skånes väst- och östkust, Öresund med Östersjön, och därmed skapar förutsättningar att låta barn och ungdomar från hela Skåne få kunskap om två olika havsmiljöer. Vi ser också framför oss möjligheter att samarrangera seminarier, konferenser, utbildningar, utställningar etc. Planerandet av det framtida samarbetet har inletts under hösten 2009 och kommer att fortsätta och konkretiseras under 2010.

BRIGGEN TRE KRONOR

Segelfartyget Briggen Tre Kronor verkar som en ambassadör för Östersjöregionen, med fokus på att stimulera tillväxt och entreprenörskap i regionen, främja Östersjöns miljö och utveckla unga människors samverkan och ledarskap. Fartyget arrangerar sedan 2008 möten, evenemang, seglingar, utställningar osv. med Östersjön i fokus.

I augusti besökte Tre Kronor Simrishamn över ett veckoslut. Med sig bar hon en havsmiljöutställning i samarbete med Naturskyddsföreningen. Två föredrag arrangerades, om ålen respektive miljövänligt båtliv. Tillsammans med den lokala skonerten Klara Marie från Skillinge erbjöds besökare ett gediget program med visningar av skeppen, seglingar och en jazzkväll ombord på briggen.

Briggen planerar ett återbesök i Simrishamn 2010 och ambitionen är att skapa ett kulturhistoriskt program i samarbete med alla de lokala skutorna i Simrishamnstrakten. En dialog har också inletts mellan Tre Kronor, Marint centrum KIMO Baltic Sea om samarbete kring informationsspridning om havsmiljöfrågor runtom Östersjön. Det finns också samverkansmöjligheter kring konferenser, möten, kursverksamhet osv. Simrishamn har också

erbjudit sin hamn som en andra hemmahamn till Tre Kronor, i samband med seglingar i södra Östersjön.

BIOINSPIRED FORUM 2009

I augusti arrangerades ett seminarium och en utställning under rubriken Bioinspired Forum. Det genomgående temat för arrangemanget, hur människan kan inspireras av naturen, är känt under samlingsbegreppen biomimetik eller bioinspiration. Genom att studera och härma naturens lösningar, kan innovationer och miljövänliga alternativ till befintliga material, tekniker mm utvecklas. Biomimetik kan därmed sägas vara en metod för att tillämpa den naturvetenskapliga forskningen och skapa förutsättningar för att öka miljövänligheten i processer och produktioner som skapas eller kontrolleras av människan.

Seminariet arrangerades som ett interdisciplinärt möte mellan miljö och naturvetenskaplig forskning å ena sidan och design, arkitektur och entreprenörskap å andra sidan. Dagen syftade till att ge designers, arkitekter, konsthantverkare och företagare i Skåne en inblick i hur naturen kan inspirera till produkter och processer av olika slag. Bland deltagarna fanns en av världens ledande forskare i biomimetik, Denise DeLuca, från Biomimicry Institute i USA. Seminariet fungerade också som startskott för etablerandet av en referensgrupp, med representanter från bl.a. naturvetenskaplig forskning, design, arkitektur, entreprenörskap och kultur, som ska fungera som en plattform för att skapa förutsättningar för kollaborativ innovation och framtida prototypverkstäder i Marint centrum.

Utställningen, som visade modeller som gestaltar idéer kring hur ett framtida Marint centrum skulle kunna se ut, var resultatet av ett samarbetsprojekt mellan Marint centrum och KTH:s arkitekturskola samt Architectural Association's School of Architecture i London som pågått under läsåret 2008/2009. Biomimetiken är inte minst tillämpbar inom arkitektur och byggnation, vilket också var påtagligt i studenternas koncept och modeller som satte miljön i fokus och innehöll idéer och lösningar som syftade till att fungera som verktyg för människan att förstå naturen. En annan del av utställningen var redovisningen av examensarbetet från studenter vid Malmö högskolas utbildning Konst, kultur och kommunikation. Studenterna har arbetat med frågeställningar som handlar om hur interaktionsdesign kan användas för att skapa engagemang för miljön samt hur naturvetenskaplig forskning kan presenteras på ett spännande och lättillgängligt sätt. På utställningen presenterades prototyper på interaktiva gränssnitt som utforskar nya sätt att uppleva naturen och dra nytta av arternas förmågor.

Sammantaget var ambitionen att Bioinspired Forum skulle fungera som en ögonöppnare och ge såväl allmänhet som professionella en ny syn på naturvetenskaplig forskning och miljöfrågor samt på hur forskningen kan omformuleras för att passa en bredare publik och därmed öka människors miljömedvetenhet och bidra till beteendeförändringar. Det övergripande syftet med Bioinspired Forum och Marint centrums samarbete med aktörer inom biomimetik, innovationer och materialutveckling är att utveckla en verksamhet som ska locka forskare, entreprenörer, designers m.fl. till Marint centrum i Simrishamn. Målsättningen är att skapa en plattform med spjutspetskompetens rörande innovations- och materialutveckling med koppling till havet. Avsikten är att koppla denna verksamhet till det skånska innovationssystemet och till satsningarna på materialutveckling som görs bl.a inom ramarna för etableringarna av ESS-S och MAX IV i Lund. Ett annat syfte rör ett framtida vidareutvecklande av Marint centrum rent arkitektoniskt – hur kan byggnaden designas och konstrueras enligt biomimetiska principer för att minimera miljöpåverkan, fungera som ett gränssnitt mot Östersjön, skapa uppmärksamhet kring Östersjön, attrahera besökare och fungera som ett landmärke i Skåne.

TEMADAG OM ÖSTERSJÖN OCH IVL SVENSKA MILJÖINSTITUTET

I början av september arrangerades en temadag om Östersjön i samarbete med IVL Svenska Miljöinstitutet (tidigare Institutet för vatten- och luftvårdsforskning) och KIMO Baltic Sea. Seminariet invigdes av landshövding Göran Tunhammar som talade om Östersjöns betydelse för Skåne och berömde initiativet att etablera Marint centrum i Simrishamn. Syftet med dagen var flerfaldigt. Dels var avsikten att informera om förstudiens slutsatser och de framtida planerna för etablerandet av Marint centrum. Dels var dagen en möjlighet att sprida kunskap om olika miljöaspekter och utmaningar för Östersjön och hur man på lokal respektive nationell nivå kan verka för att finna och verkställa lösningar. IVL och KIMO presenterade ett flertal exempel på konkreta miljöförbättrande projektåtgärder.

Ett av projekten som presenterades var det treåriga pilotprojekt som inleds i Simrishamn i januari 2010 och som därmed blir det första större forskningsprojektet som etableras i Marint centrum. Projektet syftar till att undersöka om syresättning av syrefria bottenvatten i kustnära zoner med hjälp av vågkraft och nedpumpning av syrerikt ytvatten kan öka syrehalten och därigenom minska fosforläckaget från bottensedimentet i kustnära zoner i Östersjön. Detta är eftersträvansvärt både för fiskreproduktionen och för att reducera algbloomingen. Projektet leds av IVL Svenska Miljöinstitutet i samverkan med KTH och Simrishamns kommun. Den totala budgeten är på ca 1, 2 miljoner euro, varav hälften utgörs av stöd från LIFE+. Anläggningen planeras att utformas och tillverkas av ett lokalt företag i Simrishamn. Problem med syrefria bottnar finns över hela världen och om pilotprojektet slår väl ut kan en exportvara ha skapats. Dialogen med IVL under förstudiens gång har också resulterat i att ytterligare projekt och samverkan planeras mellan IVL och Marint centrum. Planer och idéer finns för projekt som rör närsaltsfällor för att minska övergödningen, biogasframställning (av bl.a. fiskrens eller tång), hållbart torskfiske etc. IVL kommer också att delta aktivt i det fortsatta strategiska utvecklingsarbetet med Marint centrum, i synnerhet vad gäller innovationsutveckling inom miljöteknik.

Temadagen avslutades med en teaterföreställning av vetenskapspjäsen Torsk i soppan, som spelade sina första föreställningar efter premiären under Almedalsveckan i Marint centrum. Pjäsen handlar om fiskar och om Östersjön och om vad vi människor gör med dessa resurser. Grundtanken med vetenskapsteatern är att bygga broar mellan vetenskap och kultur i syfte att sprida information, väcka allmänhetens nyfikenhet och stimulera aktivt kunskapssökande. Pjäserna både skrivs och framförs tillsammans med forskare. Detta format ligger helt i linje med Marint centrum ambition att verka för kunskapsspridning och medvetandegörande om den marina miljön.

BALTIC SEA FORUM 2009

Konferensen Baltic Sea Forum genomfördes den 15-16 oktober med underrubriken Sustainable fishery – from theory to practice. Genomförandet av konferensen skedde alltså efter förstudiens avslutande, men eftersom konferensens syfte har haft en central roll i förstudiens utvecklande av koncept och fokusområden för Marint centrum lämnas här en kort redogörelse för aktiviteten.

Förstudien har satt upp en målsättning om att Marint centrum ska arrangera en årligen återkommande havsmiljökonferens, Baltic Sea Forum, för att skapa uppmärksamhet och sprida kunskap om Östersjön och bidra till att miljösituationen förbättras. Avsikten är också att genom konferensen utveckla Marint centrum funktion som mötesplats mellan olika marina aktörer och discipliner från näringsliv, offentlig sektor och akademien. Innehållet ska variera efter behov och konferensen kan samarrangeras med olika samarbetspartners. En inspirationskälla till konferensens framtida utveckling är Tällberg Forum. En dialog pågår

med bl.a. Region Skåne och Event in Skåne om arrangörssamverkan och utvecklingsmöjligheter i ett regionalt perspektiv.

Mot bakgrund av fiskets betydelse för Simrishamn och Marint centrum's kontakter med aktörer inom fiskerinäringen, var det ett naturligt val att låta den första Baltic Sea Forum fokusera på Östersjöfisket och dess framtida utveckling. Konferensen samlade mötesdeltagare från sex länder runt Östersjön, i första hand fiskare, redskapsforskare och redskapstillverkare. Deltog gjorde även ordföranden för EU-kommissionens rådgivande organ Baltic Sea RAC (Regional Advisory Council), liksom representanter från Fiskeriverket. Konferensen stöttades dessutom av det svenska EU-ordförandeskapet, Jordbruksdepartementet – som skulle medverka i programmet men fick förhinder i sista stund – och Sidas Östersjöenhet.

Konferensen utmynnade i en gemensam deklaration där deltagarna enades om att inleda ett samarbete för att verka för ett hållbart Östersjöfiske. Samarbetet kommer delvis att ske inom det nybildade nätverket Baltic Sea Fishermen's Network, där yrkesfiskare ska träffas för att utbyta kunskap och erfarenheter, bolla idéer, diskutera gemensamma problem och finna lösningar som kan göra fisket långsiktigt hållbart. Avsikten är också att samverka med forskare och myndigheter i konkreta projekt för att uppnå ett hållbart fiske. En av de mest prioriterade frågorna på kort sikt är utveckling av fiskeredskapen för att uppnå ökad selektering och därigenom åtgärda problemet med oönskade bifångster och utkast.

I ett bredare perspektiv har konferensen och projektinitiativet inneburit ett utökat kontaktnät på främst nationell och internationell nivå och att Marint centrum/Simrishamn har blivit uppmärksammat i dessa vidare kretsar. Det tilltänkta projektet om redskapsutveckling har uppmärksammat av Jordbruksdepartementet som ett gott exempel på hur lokala aktörer kan bidra i arbetet för Östersjöns miljö. Planeringen för projektets genomförande görs nu i samråd med Jordbruksdepartementet och Fiskeriverket och avsikten är att arbetet ska bedrivas inom ramarna för EU:s nyantagna Östersjöstrategi och flaggskeppsprojektet Sustainable Fisheries.

KIMO BALTIC SEA

Nätverket KIMO (Kommunenenes Internasjonale Miljøorganisasjon) Baltic Sea bildades på initiativ av Simrishamns kommun 2008 och har idag 16 medlemskommuner runt Östersjön. Organisationen har sitt säte i Simrishamn och sekretariatet kommer att bli en av hyresgästerna i Marint centrum. KIMO arbetar med kunskapsspridning, opinionsbildning och konkreta miljöförbättrande åtgärder. För närvarande förbereds flera havsmiljöprojekt, som bl.a. rör nedskräpning i havet och kusterosion. Flera av KIMO:s projekt kommer också att ha sina projektkanslier i Marint centrum, vilket innebär att olika marina kompetenser knyts till Marint centrum.

Kontakten med KIMO har under hela förstudien varit mycket tät och KIMO har deltagit i en stor andel av Marint centrum's aktiviteter, inte minst spridningsseminariet den 10 september, där man var medarrangör.

SYDKUSTENS FISKEOMRÅDE

En projektverksamhet som har utvecklats under förstudiens gång är etablerandet av Sydkustens fiskeområde. Simrishamn, Kristianstads, Sölvesborgs och Ystads kommuner har med stöd från Europeiska Fiskerifonden bildat ett av 10 s.k. fiskeområden i Sverige. Verksamheten kan jämföras med Leader inom Landsbygdsprogrammet och är ett stödprogram som administreras av en lokal ideell förening. Övergripande fokus för stödet är att hitta nya sysselsättnings- och verksamhetsmöjligheter i kustsamhällen.

Från Simrishamns sida sett är deltagandet i fiskeområdet en del i den långsiktiga satsningen på Marint centrum och på att skapa nya arbetstillfällen kopplat till hamnen och den marina

miljön. Fiskeområdet kommer att anställa en verksamhetsledare och inrätta sitt kansli i Marint centrum.

SIMRISHAMNS MARINA NATURMILJÖ OCH KULTURARV

Inom ramarna för förstudien har en dialog och verksamhet förekommit som har som övergripande målsättning att utveckla aktiviteter och näringsverksamhet baserade på den marina naturmiljön och kulturarvet på Österlen. Aktörer som har varit involverade sträcker sig från entreprenörer verksamma inom upplevelser av hav/natur och turistbyrå till de lokala historiska skutorna och Österlens museum. Slutsatsen av de intervjuer och samtal som genomförts är att det finns en stor utvecklingspotential i temat ”det marina Simrishamn/Österlen”. Att ta tillvara på och utveckla detta stämmer överens med ambitionen att Marint centrum ska ha en tvärdisciplinär marin prägel.

SYDÖSTRA SKÅNES SAMARBETSKOMMITTÉ OCH GRANKOMMUNERNA

De övriga medlemskommunerna i Sydöstra Skånes samarbetskommitté (SÖSK), Sjöbo, Tomelilla och Ystad, liksom SÖSK:s kansli har under hela projektperioden fått löpande information om projektets utveckling och flera företrädare för dessa organisationer, politiker såväl som tjänstemän, har vid flera tillfällen deltagit i arrangemang och träffar som Marint centrum har arrangerat. Detsamma gäller Kristianstads kommun, som också gränsar till Simrishamn. Samtliga ställer sig positiva till satsningen, i synnerhet kustkommunerna Ystad och Kristianstad som redan ingår i projekt och andra former av samarbeten som rör den marina miljön och har en koppling till Marint centrum.

Ett av de större projekten som just nu pågår i SÖSK:s regi är det treåriga Interregprojektet Four Corners Cultural Heritage, som bl.a. syftar till att hitta nya sätt att utveckla upplevelsen vid besök av regionernas kulturarv och småbåtshamnar. Marint centrum deltar i delar av projektet som ett led i utvecklandet av regionens marina kulturhistoria och naturmiljö samt för att utveckla det marina kontaktnätet i projektets verksamhetsområde, sydöstra Skåne, Bornholm, Rügen och Świnoujście.

SPARBANKEN SYD

Sparbanken Syd och dess Stiftelse för tillväxt har visat ett stort intresse för Marint centrums etablering under hela förstudien. Detta intresse har inte minst manifesterats i ett bidrag på 100 000 kr till delprojektet Havsresan och, efter förstudiens avslutande, ett stöd till det fortsatta utvecklingsarbetet kring Marint centrum på 500 000 kr. Bankens och stiftelsens engagemang i etableringen är mycket värdefullt, eftersom näringslivets involverande i utvecklingsåtgärder av detta slag är otroligt betydelsefullt.

REGION SKÅNE

Region Skåne har på flera vis varit delaktiga i förstudien. En dialog har förts mellan projektledningen och Simrishamns kommunpolitiker och en rad aktörer på Region Skåne, däribland från Näringsliv Skåne, Business Region Skåne, Invest in Skåne, Tourism in Skåne, Event in Skåne, Enheten för miljöstrategier och Beredningen för hälsa och tillväxt i sydöstra Skåne. En representant för Region Skåne, chefen för miljöstrategier Peter Erlöv, har också deltagit i studiebesök på Gotland och i Finland, för att få en ökad förståelse för ambitionerna kring etableringen och de långsiktiga utvecklingsmöjligheterna. Vidare har information om Marint centrums etablering getts till Regionfullmäktige och Regionala tillväxtnämnden.

Liksom Sparbanken Syds tillväxstiftelse har Region Skåne stöttat delprojektet Havsresan (200 000 kr), men även arrangemanget Bioinspired Forum (100 000 kr). Vid tidpunkten för förstudiens rapportering pågår en beredning av en ansökan om regionalt stöd för etableringen

av Marint centrum. Denna ansökan är resultatet av den dialog som pågått under hela förstudien rörande Region Skånes involverande och stöd till Marint centrum utveckling.

LÄNSSTYRELSEN I SKÅNE

Förstudien har fört en dialog och samarbetat främst med Fiske- och vattenvårdsenheten och fiskeridirektör Johan Wagnström samt med Naturskyddsenheten genom Naturumutvecklare Thomas Hansson. Därutöver har en särskild information getts till landshövdingen, som också har valt att engagera sig i processen, bl.a. genom att delta i spridningsseminariet den 10 september. Avsikten är att utveckla samverkan med landshövdingen och länsstyrelsen vidare i nästa etapp i etableringen.

Projektet har också har kontakter med Länsstyrelsen i Blekinge, som deltagit i arrangemang under året och fått information om Marint centrum.

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Projektledningen har under förstudien inlett en dialog med flera universitet och högskolor (se bilaga 7) om framtida samverkansmöjligheter mellan dessa och Marint centrum. Denna dialog ska intensifieras och vidareutvecklas under nästa fas i Marint centrum etableringsprocess.

Redan idag kan Marint centrum fungera som en arena för möten och interdisciplinär samverkan samt för spridning av forskningsresultat osv., vilket är viktiga funktioner för akademin s.k. tredje uppgift, att förmedla forskningsresultat även till samhället utanför akademien. När Marint centrum har tillskapats fysiskt (oktober 2010) kommer det att finnas helt nya förutsättningar för mer långvarigt samarbete. Marint centrum kan då också erbjuda utrymmen för fältstudier, tillämpad forskning, experimentverksamhet och liknande.

MILJÖDEPARTEMENTET OCH HAVSMILJÖAMBASSADÖREN

Under förstudien har projektledningen haft återkommande kontakt med ett flertal tjänstemän vid miljödepartementet och med regeringens havsmiljöambassadör Gabriella Lindholm. Representanter från departementet har också deltagit i arrangemang i Marint centrum (spridningsseminariet i maj). Det är genom miljödepartementet som Sveriges ordförandeskap i EU har handlagt, och tillstyrkt, Marint centrum ansökan om symboliskt stöd från ordförandeskapet för arbetet för ett hållbart fiske och konferensen Baltic Sea Forum 2009 (se nedan).

Eftersom departementet tydligt har uttryckt att man ställer sig positiv till etableringen får havsmiljöambassadören och Marint centrum kontaktpersoner vid departementet löpande information om etableringens fortskridande. Den påbörjade dialogen om Marint centrum roll på den nationella havsmiljöarenan ska fortsatt utvecklas och varje tillfälle till konkret samverkan ska tas tillvara.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET OCH FISKERIVERKET

Jordbruksdepartementet och Fiskeriverket följer och deltar i Marint centrum etablering med stort intresse och engagemang.

Fiskeriverket kommer genom den i Simrishamn belägna landningskontrollen att vara en av hyresgästerna i Marint centrum och en central aktör i kompetenscentret. Detta ger, tillsammans med fiskerinäringens omfattning i Simrishamn, utmärkta förutsättningar för en profilering av Marint centrum och ett fokus på att verka för ett hållbart Östersjöfiske.

På nationell nivå samverkar projektledningen nära med både departementet och verket kring utvecklandet av nya projekt och samarbetsformer för att få till stånd ett hållbart fiske i Östersjön. Departementets och Marint centrum har som gemensam ambition att det arbete

som påbörjat i Simrishamn kring detta ska få en framträdande roll i genomförandet av EU:s nyligen antagna Östersjöstrategi.

KUSTBEVAKNINGEN

Kustbevakningen kommer, liksom Fiskeriverket, att vara en av aktörerna och hyresgästerna i Marint centrum och därmed bidra till triple helix-modellen från samhällelig/statlig sida. Kustbevakningen har följt och deltagit i förstudiearbetet och är aktiva i planerandet av ombyggnaden.

ÖVRIGA BETYDELSEFULLA KONTAKTER

- Sidas Östersjöenhet
- Stiftelsen Baltic Sea 2020
- Stockholm International Water Institute (SIWI)
- EU-kommissionen, Generaldirektoratet för havsfrågor och fiske (DG MARE)
- Baltic Sea RAC (Regional Advisory Council)
- Havets hus och Forum Östersjön

2.3.2 Kartläggning av marina upplevelsecentra

En kartläggning har gjorts av etableringen av nio utvalda marina upplevelsecentra, som samtliga har varit föremål för studiebesök under förstudien. Utöver dessa nio besök, har projektledningen upprepade gånger besökt Sea-U:s anläggning i Malmö. Nedan presenteras en sammanfattning av denna kartläggning.

SVERIGE

SEA-U Vattenverkstad, Malmö

SEA-U bedriver pedagogisk verksamhet på Ribersborgsstranden i Malmö med målsättningen att öka kunskapen om Öresund och dess natur, miljö, kultur och hav. Verksamheten startade 2004 och 2006 bildades den ekonomiska föreningen SEA-U. Sedan starten har anläggningen haft över 100 000 besökare varav 27 000 skolelever på besök. Verksamheten riktar sig till klasser i grundskolan, inklusive elever med speciella behov, särskolor och träningsklasser, från i första hand Malmö, men också från andra delar av Skåne. Under lov och helger bedrivs öppen verksamhet för en bredare publik.

Sea-U har fem heltidsanställda och ett varierat antal projekt- och säsonganställda. Verksamheten finansieras i hög utsträckning av Malmö stad. Till andra finansörer hör Region Skåne och Sparbanksstiftelsen Skåne. SEA-U har fått i uppdrag av kommunstyrelsen i Malmö stad att utreda förutsättningarna för en permanent verksamhet i ett marint kunskapscenter i en större byggnad med en tillhörande vattentemapark. Arbetet pågår och redovisas under vintern 2009/2010.

Marint centrum och Sea-U ser värdefulla samarbetsmöjligheter i takt med att de två anläggningarna utvecklas, i första hand rörande pedagogisk verksamhet, men också kring utställningar, seminarier och annan kunskapsspridande verksamhet.

Havets Hus, Lysekil

Ändamålet med verksamheten i Havets hus är att visa och lära ut den marina världens djurliv och förhållanden, främst med inriktning på Västerhavet. Anläggningen har 40 akvarier i olika

storlek, permanenta och temporära utställningar, en pedagogisk bangolfbana, sälsafari och lägerskola. Havets hus har sju heltidsanställda och en årsomsättning på ca 6 Mkr.

Verksamheten startade 1993 som en kommunal förvaltning under kommunstyrelsen, men övergick 2005 till det kommunala bolaget Havets hus i Lysekil AB. Havets hus målgrupp är allmänheten samt skolelever. 2008 hade verksamheten ca 79 700 besökare.

Konferensmöjligheter finns för upp till 20 personer samt bistro/café. Gullmarsgymnasiets marinbiologiska inriktning har tidigare har undervisningslokaler i Havets hus, men flyttade ut under 2009. Viss samverkan med Fiskeriverkets Havsfiskelaboratorium och Sven Lovéns centrum för marina vetenskaper, främst i fråga om kunskapsspridande arrangemang och aktiviteter.

Studiebesöket vid Havets hus har resulterat i fortsatt kontakt och en dialog kring framtida samverkansmöjligheter, exempelvis vad gäller gemensam produktion alternativt hyra av temporära utställningar. Marint centrum planerar att till sommaren 2010 hyra Havets hus planktonutställning.

Forum Östersjön, Vamlingbo, Gotland

Forum Östersjön är en nyetablerad seminarie- och utställningslokal i anslutning till Vamlingbo Prästgård på Gotlands sydspets. Prästgården har cirka 30 000 årliga besökare till verksamheterna som består av Museum Lars Jonsson, Naturum och en trädgårdsanläggning med kafé. Syftet med anläggningen är att presentera Östersjön ur ett historiskt, biologiskt, ekologiskt och mänskligt perspektiv och göra akademiska kunskaper och forskningsrön tillgängliga. Det finns också långsiktiga målsättningar att genomföra direkta miljöförbättrande åtgärder och fungera som en plattform för nyföretagande. Anläggningen, som invigdes i september 2009, drivs av det lokala utvecklingsbolaget Heligholm Utveckling AB. I etableringsfasen har projektet fått stöd av Naturvårdsverket, Gotlands kommun, Sidas Östersjöenhet, Regionala strukturfondsprogrammet Småland och Öarna (4 miljoner kronor), sällskapet DBW och Gotlandsbolaget.

Marint centrum och Forum Östersjön skiljer sig exempelvis vad gäller prioritering av fokusområden (större fokus på konkret verksamhet och företagande i Marint centrum jämfört med Forum Östersjöns prioritering av informations- och kunskapsspridning) och format (främst storleksmässigt), men i ett bredare perspektiv finns många konceptuella likheter, vilket innebär att det råder goda förutsättningar för samverkan. Under studiebesöket diskuterades framtida samverkan och ett första steg togs mot skapandet av ett nätverk för liknande mötesplatser runt Östersjön.

Universeum, Göteborg

Universeum i Göteborg är en 10 000 m² stor anläggning i sex våningar med levande miljöer och experiment, som har som syfte att öka intresset för naturvetenskap och teknik.

Universeum riktar sig både skolklasser och allmänhet.

Grundare är Västsvenska Industri- och Handelskammaren, Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet och Göteborgsregionens kommunalförbund. Konzeptutvecklingen och etableringen skedde inom ramarna för en stiftelse, som äger bolaget Universeum AB.

Projektets kostnad uppgick till 370 Mkr inklusive investeringskostnader i byggnad, utrustning, produktutveckling samt igångsättningskostnader. Projektet finansierades genom medel från följande finansiärer:

Samarbetspartner, 72 Mkr

Kommunerna i Göteborgsregionen, 50 Mk

Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola, 20 Mkr

Västsvenska Industri- och Handelskammaren, 15 Mk

Svenska staten, 50 Mkr

Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse, 70 Mkr

KK-stiftelsen, 35 Mkr

Svenskt Näringsliv, 20 Mkr

Övriga fonder och stiftelser, 14 Mkr

Universeum invigdes i juni 2001 av kungen, som också är Universeums beskyddare.

Sammantaget sysselsätter anläggningen 65 personer, omräknat till heltidstjänster.

Universeums huvudpartners idag är Volvo, Stena, Astra Zeneca, SAAB, SKF, Gore, Familjen Blomqvists stiftelse och Västra Götalandsregionen.

DANMARK

Fjord & Bælt, Kerteminde

Fjord & Bælt, som öppnade i mars 1997, är en kombinerad turistattraktion och forskningsinstitution som ligger vid inloppet till Kerteminde fjord. Centrets mål är att genom forskning, utställningar, utbildningsverksamhet och aktiviteter förmedla kunskaper om livet i de inre danska farvattnen. Forskningsinstitutionen är ett samarbete med Syddansk Universitet sedan 2006.

Det finns sju tematiska utställningar, akvarier och en 50 meter lång undervattenstunnel.

Huvudattraktionen är fyra tumlare som ingår i flera forskningsprojekt.

Utbildningsverksamheten, som riktar sig till elever från förskola till gymnasium, lärare och privatpersoner, undervisar ca 10 000 elever varje år.

Cirka hälften av Fjord & Bælts omsättning består av inkomster från upplevelse- och aktivitetscentret och i mindre grad från forskningen. Den andra hälften består av sponsorintäkter. Kerteminde kommun är den största bidragsgivaren. Fyns Amt, Utbildningsdepartementet, Miljödepartementet och Munkebo kommun bidrar också till driften av anläggningen genom ingångna samarbetsavtal. Centret sysselsätter 15 fast anställda + säsongshjälp.

TYSKLAND

Ozeaneum, Stralsund

Ozeaneum inbjuder till en rundtur bland utställningar och akvarier som omfattar Östersjön, Nordsjön, Atlanten och polarhaven. Anläggningen har 39 akvarier och 7000 levande djur, varav merparten fiskar.

Tysklands oceanografiska museum har funnits i Stralsund sedan 1952. Under 90-talet diskuterades förstoring och utvecklande av museet och man beslutade att bygga Ozeaneum. Stralsunds stad upplät marken till byggandet och 2001 utlystes en internationell arkitektävling. Byggarbetet inleddes i oktober 2005 och Ozeaneum invigdes i juli 2008. Den sammanlagda kostnaden för byggandet av Ozeaneum uppgår till 60 miljoner Euro. Tyska staten stod för 30 miljoner, Mecklenburg-Västra Pommern för 17 miljoner, Stralsunds stad 5,5 miljoner och Tysklands oceanografiska museumsfond 7,5 miljoner. Sedan invigningen har anläggningen haft 1,35 miljoner besökare.

Müritzeum, Waren

Müritzeum är ett upplevelsecenter om Tysklands största sjö Müritz och dess nationalpark. Anläggningen har 25 bassänger/akvarier, en upplevelseträdgård, multimedialokal, flera olika utställningar, en liten konserthall och restaurang. Müritzeum är samtidigt ett välkomnscenter för Mecklenburgische Seenplatte. 2003 utlystes en arkitekttävling inför byggande av Müritzeum, som vanns av svenska Wingårdh Arkitektkontor. Müritzeum finansieras av bl.a. staten, stiftelser och Waren stad.

Multimar Wattforum, Tönning

Multimar Wattforum är ett informationscenter i nationalparken Wattenmeer. I anläggningen finns utställningar, presentationer av forskningsmetoder och forskningsresultat, pedagogiska interaktiva stationer, 29 akvarier och en restaurang med plats för 80 sittande gäster. Multimar erbjuder arrangemang och arbetsmaterial som är speciellt framtaget för skolklasser. I ett särskilt skollaboratorium har skolklasser sin egen lokal till forskning och upptäckter. Anläggningen ägs och drivs av statliga NationalparkService gGmbH med stöd från EU, staten, Tönning stad och flera stiftelser. Verksamheten har flera samarbetspartners och sponsorer, däribland Greenpeace och WWF. Anläggningen har ca 13 heltidsanställda.

FINLAND

Maretarium, Kotka

Maretarium är ett akvarium som visar Finlands vattennatur. I 22 temaakvarier kan besökarna beskåda över 50 inhemska fiskarter. Förutom akvariet inrymmer Maretarium utställningar, ett auditorium, forskarrum, naturskolans lokaler samt ett kafé. I Maretarium finns också information om andra sevärdheter i Kotka och speciellt om naturparken Östra Finska viken.

Maretarium är resultatet av ett samarbete mellan Kotka stad, Helsingfors universitet och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. Byggarbetet inleddes i juni 2001 och Maretarium öppnade i maj 2002. Byggekostnaden uppgick till ca 4,2 miljoner euro. Kotka Maretarium Oy svarar för Maretariums verksamhet och Kotka stad och Helsingfors universitet är delägare. Kotka Maretarium Oy är dotterbolag i en koncern, där Kotka stad är moderbolag. Maretarium har också ett flertal stödpartners och sponsorer, däribland Stora Enso.

Maritimcentret Vellamo, Kotka

Maritimcentret Vellamo, som öppnades i juli 2008, omfattar Finlands sjöhistoriska museum, Kymmenedalens museum och Informationscentret Vellamo, med arkiv- och bibliotekstjänster till såväl forskare som studerande och andra personer. Bland de permanenta utställningarnas digra utbud kan nämnas vrakfynd, olika typer av navigationsutrustning, en avdelning om vintersjöfart, hur det är att tjäna sitt levebröd som fiskare på isen om vintern etc. I en särskild båthall visas båtar från Finlands sjöhistoriska museums som från Kymmenedalens museums samlingar. Vidare inhyser byggnaden tillfälliga utställningar, ett auditorium för 200 personer, mindre mötes- och utbildningsrum, en restaurang och en museishop.

Anläggningen, vars totala areal är drygt 14 366 m², ligger i en traditionell hamnmiljö mitt i den gamla Centralhamnen i Kotka. Byggnadens byggherre och ägare är Kotka stad, medan Finska staten är hyresgäst. Till centrets samarbetspartners och finansiärer hör Museiverket, Kymmenedalens förbund, Cursor, Hävkraft från EU och Europeiska regionala utvecklingsfonden.

2.4 Konceptutveckling utifrån ett omvärldsperspektiv

Mot bakgrund av förstudiens omvärldsanalys, som har presenterats i avsnitt 2.3, dras ett antal slutsatser som har varit vägledande i Marint centrumets konceptutveckling.

2.4.1 Lokalt engagemang för Östersjön välkomnas

Samtliga kontakter från regional upp till nationell och internationell nivå kännetecknas av en positiv respons på det lokala initiativet som Marint centrum utgör och på att en kommun tar på sig ett ansvar i dess etablerande och utvecklande. Satsningen verkar ligga rätt i tiden – ett ökat lokalt och regionalt ansvarstagande och insatser på den lokala nivån efterfrågas såväl på ett nationellt plan som inom EU. Inte minst är detta högaktuellt i EU:s nya Östersjöstrategi. Vid sidan av miljöaspekten uppskattas och uppmuntras satsningens ambition att bidra till att skapa tillväxt och sysselsättning på ett regionalt plan.

Uppskattningen av det lokala initiativtagandet är åtföljt av en förståelse för behovet av att regionala och nationella aktörer möter upp och stöttar initiativet – med kompetens, kontakter och finansiella resurser. Detta stöd och engagemang är avgörande för att satsningen ska lyckas.

2.4.2 Interdisciplinär marin mötesplats efterfrågas

En av de främsta ursprungliga ambitionerna för Marint centrum var en funktion inom forskning och utbildning. I ljuset av den tidigare genomförda förstudien samt de kontakter och diskussioner som förts under det gångna året, drar projektledningen slutsatsen att detta inte är en efterfrågad, om ens genomförbar, funktion i Simrishamn. Däremot efterlyser så gott som alla förstudiens externa kontakter fler arenor för kontaktskapande, möten, inspiration, kompetens- och erfarenhetsutbyte, samverkan och samarbete mellan aktörer inom olika marina discipliner och områden. Ökade tvärvetenskapliga kontakter och samverkansmöjligheter efterfrågas också utanför det strikt marina området. Att aktiviteter och verksamheter bör bedrivas i så stor utsträckning som möjligt enligt Triple helix-modellen tas närmast för givet.

Marint centrum kan fungera som en neutral och förutsättningslös mötesplats där olika aktörer kan sammanstråla och samverka i olika former och sammanhang och inom olika tidsperspektiv. Lokaliserat precis vid Östersjön, i en levande fiskehamn och centralt beläget i Östersjöregionen är dess användningsområden åtskilliga. Som plattform för kunskapsspridning, utbyte och möten, verksamhetsmiljö för fältstudier, tillämpad forskning, experimentell verksamhet och innovationsutveckling, arena för konkreta miljöåtgärder, företagande etc.

2.4.3 Utveckling i etapper

En av möjligheterna med Marint centrum är att stärka turistnäringen genom etablerandet av ett upplevelsecenter inom marin miljö. Till de positiva aspekterna av ett sådant center hör dess attraktionskraft året runt samt förstärkningen i ett regionalt perspektiv av attraktioner som riktar sig till en yngre målgrupp. Den ursprungliga idén eller ambitionen har varit att etablera ett marint upplevelsecenter parallellt med ett marint kompetenscenter. Förstudien drar emellertid slutsatsen att dessa etableringar inte bör ske i full skala samtidigt. Mot bakgrund av förstudien studiebesök vid olika upplevelsecentra, politiska prioriteringar i Simrishamn och de finansiella ramar som föreligger föreslås fokus i första hand riktas på utvecklandet av det som i projektplanen omnämns som kompetenscenter. Detta utvecklas i handlingsplanen i avsnitt 4.2 (främst i 4.2.1).

Även före (alternativt utan) utvecklandet av ett fullskaligt upplevelsecenter kan Marint centrum användas för att sprida kunskap och skapa uppmärksamhet bland allmänheten för Östersjöns miljö, exempelvis genom pedagogisk verksamhet för barn och unga, publika föredrag, seminarier och utställningar. Detta görs i många fall mest resurseffektivt genom samverkan med andra. Intresset för denna typ av samarbete har därför undersökts i samband med studiebesök och kontakter med svenska upplevelsecentra, vilket har visat sig högt.

2.4.4 Nischer för ökad attraktivitet och konkurrenskraft

Det grundläggande grundvalen för Marint centrum som marint kluster och kompetenscenter är att verksamhetsmiljön ska vara öppen för olika typer av marina aktörer och eftersträva en tvärdisciplinär verksamhetsmodell. För att utveckla en dynamisk och inspirerande verksamhetsmiljö ska utvecklandet av specialområden med spjutspetskompetens eftersträvas, en typ av nischer som ska bidra till att profilera och stärka Marint centrum.

En närmast given nisch för Marint centrum är fisket, mot bakgrund av den omfattande kompetens och praktiska erfarenhet som finns i Simrishamn kring detta samt Fiskeriverkets lokalisering i Marint centrum.

Under förstudien har ett tätt samarbete etablerats med IVL Svenska Miljöinstitutet, som kommer att etablera sig i Marint centrum genom olika projektverksamheter och som är intresserade av att Marint centrum utvecklas till en arena för produkt- och affärsutveckling inom havsrelaterad miljöteknik. Med stöd av IVL:s gedigna kompetens och erfarenhet på området råder utmärkta förutsättningar att tillsammans med andra, i synnerhet regionala, aktörer skapa en sådan nisch i Marint centrum.

Genom kontakter och samarbeten med entreprenörer och forskare inom materialutveckling och biomimeteik har en unik möjlighet öppnat sig att i Marint centrum skapa en plattform för innovations- och materialutveckling som enligt biomimetiska principer inspireras av havet. Denna nisch kan stärkas genom samverkan med de satsningar som görs kring ESS-S och MAX IV och på så vis bli en del i den regionala ambitionen att utveckla Öresundsregionen till en världsledande region inom materialvetenskap.

2.5 Fysisk etablering samt finansierings- och driftsalternativ

Den mest avgörande uppgiften i förstudien har varit att finna resurser för det faktiska etablerandet av Marint centrum och dess drift. Frågan har angripits på kort respektive lång sikt och resultatet presenteras nedan respektive i handlingsplanen i kapitel 4. Nedan beskrivs också resonemangen bakom valet av lokalisering för den fysiska etableringen.

2.5.1 Södra kajen – hemvist för Marint centrum

Platsen för Marint centrums fysiska etablering är Södra kajen i Simrishamns hamn. Läget är utmärkt i direkt anslutning till stadens centrum och gångavstånd till goda kollektivtrafikförbindelser (bl.a. tåg mot Malmö och buss mot Lund och Kristianstad).

Ambitionen är att genom Marint centrum tillgängliggöra havet, hamnen och fisket för alla som besöker Simrishamns centrum. Marint centrum får därmed funktionen av en slags stråkgenerator, som påverkar flödet genom staden och skapar nya möjligheter i stadsbilden.

Marint centrum ska tillskapas med utgångspunkt i ett anrikt tegelmagasin, som kommer att renoveras så att dess historiska karaktär bevaras. På de 1250 m² som renoveras skapas plats för ett femtiotal personer. I byggnaden ingår också en konferens- och utställningslokal på 400 m², med möjlighet att arrangera evenemang för upp till 150 deltagare.

På södra kajen finns goda förutsättningar för framtida vidareutveckling av Marint centrum, inklusive möjligheter för lösningar vad gäller parkering och liknande. Vid framtida expansioner framhåller förstudien vikten av att gå på djupet och noga undersöka hur arkitekturen kan användas för att skapa ett Marint centrum som ligger i framkant vad gäller design och tekniska lösningar på naturens villkor. Hur kan byggnaden designas och konstrueras enligt biomimetiska principer för att minimera miljöpåverkan, fungera som ett gränssnitt mot Östersjön, skapa uppmärksamhet kring Östersjön, attrahera besökare och fungera som ett landmärke i Skåne? Här finns en stor potential att skapa en byggnad som i sig väcker intresse och därmed också attraherar uppmärksamhet till havsmiljöfrågorna.

2.5.2 Finansiering och drift

Inom förstudien har en kontinuerlig diskussion förts rörande Marint centrum's framtida huvudmän, organisation, ägarstruktur, nyckelaktörer samt finansierings- och driftsalternativ. Simrishamns kommun har åtagit sig den ledande rollen i utvecklingsarbetet, inklusive rollen att finna den finansiering som krävs för ett genomförande. Beslutet att utveckla Marint centrum i etapper – i första hand särskiljandet av etableringen av kompetens- respektive upplevelsecentret – är nära förenat med diskussionen om organisation, finansiering och drift och innebär en uppdelning av detta, enkelt uttryckt på kort (kompetenscentret) respektive lång (upplevelsecentret) sikt. Förstudien har inbegripit en analys av såväl kort som lång sikt.

För utvecklandet och driften av kompetenscentret åtar sig Simrishamns kommun huvudmannaskapet. Viktiga medfinansierare och samarbetspartners är Simrishamns industrifastigheter AB, Region Skåne och Sparbanken Syds Stiftelse för tillväxt. En närmare beskrivning av organisation och finansiering för etablering och drift av kompetenscentret finns i handlingsplanen i avsnitt 4.3.

I det längre perspektivet – för ett etablerande av ett upplevelsecenter – krävs ekonomiska ramar av en helt annan magnitud än i första etappen. Förstudiens slutsats är att kommunen inte kan vara ensam huvudman för en sådan satsning. Det fortsatta arbetet med upplevelsecentret handlar därför i hög utsträckning om att finna partners för att möjliggöra satsningen.

I samband med diskussionen om finansieringsalternativ för utvecklandet av ett upplevelsecenter har modellen offentlig privat samverkan (OPS), också känt som Public Private Partnership (PPP) eller partnering, studerats. Denna finansieringsform innebär samverkan mellan offentliga och privata parter (finansierare, arkitekter, byggherrar etc.) i hela kedjan – initiering, design, finansiering, byggande samt drift. OPS tillämpas vid olika typer av infrastrukturinvesteringar, från transport, energi och kommunikationer till mer sociala funktioner såsom kulturhus, sportarenor, kongressanläggningar, bostäder, skolor, sjukhus etc. Vid PPP tillhandahåller privata företag finansiering för projektet som en del av sitt åtagande. PPP skall dock inte ses främst som en finansieringsmetod, utan som en upphandlingsmodell för att uppnå högre effektivitet och kvalitet samt sänkta kostnader, och inte minst möjliggöra ett tidigare genomförande av prioriterade investeringar. Betalningen sker sedan under den tid man använder anläggningen och på så sätt sprids den offentliga sektorns utgifter över projektets ekonomiska livslängd.

Förstudien uppmanar framtida utredningar att undersöka PPP som modell för etablerandet av Marint centrum's upplevelsecenter eller andra delar.

3 Resultat

I detta kapitel presenteras resultatet av förstudiens analys och konceptutveckling under avsnitten vision, syfte, mål samt fokusområden.

3.1 Vision

Visionen är att skapa en mötesplats för kompetens, företagande, kunskap, FoU, information, kultur och upplevelser knutna till Östersjöns marina miljö.

3.2 Syfte

Syftet med Marint centrum i Simrishamn är att skapa en arena som värnar vår marina miljö och ökar kunskapen om Östersjön. Marint centrum ska vara en självklar tillväxtmotor i regionen. Marint centrum stärker Simrishamn/Österlen som unikt varumärke för inflyttare, företag och besökare.

3.3 Målsättningar

I ett tillväxtperspektiv är målsättningen att Marint centrum ska bidra till att:

- skapa 50 nya arbetstillfällen i Marint centrum och i kringverksamheter
- attrahera mer kunskapsintensivt företagande och fler kreativa entreprenörer till sydöstra Skåne
- attrahera forsknings- och utvecklingsverksamhet till sydöstra Skåne
- knyta sydöstra Skånes näringsliv och tillväxt närmare Öresundsregionens nav
- utveckla Simrishamn som mötesplats och konferensdestination – året runt
- diversifiera Österlens aktivitetsutbud och förlänga besökssäsongen genom ett framtida upplevelsecenter.

Gällande Östersjön är målsättningen att Marint centrum ska bidra till:

- en förbättrad havsmiljö genom konkreta åtgärder och projekt
- att genom kunskapsspridning och folkbildning öka intresset och engagemanget för havsmiljön bland beslutsfattare, näringsliv och allmänhet
- att sätta Simrishamns kommun och Skåne på kartan i Östersjöregionen genom att agera föregångare och vara en ledande aktör och pådrivare för Östersjöfrågor på kommunal respektive regional nivå.

3.4 Fokusområden

Förstudiens lokala behovsanalys, aktiviteter, samarbeten och konceptutveckling har resulterat i tio fokusområden.

- Kreativ miljö för entreprenörskap och innovationer
- Samlingspunkt för havsmiljöprojekt
- Arena för tillämpad forskningsverksamhet
- Kunskapsförmedling och pedagogisk verksamhet

- Hållbart yrkesfiske
- Samarbetspartners
- Mötesplats
- Attraktiv verksamhetsmiljö
- Marin kultur och kulturhistoria
- Besöksnäring och ett framtida upplevelsecenter

3.5 Fokusområden – mål och strategier

Fokusområdenas bredd och mångfald ligger i linje med ambitionen om Marint centrum tvärdisciplinära prägel. Samtidigt finns ett behov av avgränsning för att verksamheten ska få en tydlig kärna. Strategin är därför att Marint centrum organisation aktivt ska driva aktiviteter endast inom vissa fokusområden, medan Marint centrum som fysisk plats, i en mer passiv roll, ska vara öppet för aktörer och aktiviteter inom samtliga fokusområden. Detta preciseras närmare i nedanstående strategier. Fokusområdena utgör en utgångspunkt i den framtagna handlingsplanen för Marint centrum fortsatta etablering.

3.5.1 Kreativ miljö för entreprenörskap och entreprenörskap

Mål: Marint centrum är en kreativ miljö för entreprenörskap, företagande och andra verksamheter med marin profil. Aktörer med fokus på innovationer och utveckling, företrädesvis med marin inriktning, bedriver verksamhet i Marint centrum. Verksamheterna ska arbeta för hållbar utveckling.

Strategi: Skapa en attraktiv miljö och ett kompetensnav för företag och aktörer genom närhet till verksamheter med marin specialkompetens, möjligheter till kunskapsutbyte samt nätverks- och samverkansmöjligheter i för ändamålet anpassade lokaler. Verka för att skapa möten och utbyten mellan olika aktörer som kan alstra nya idéer och innovationer.

Målgrupp/er: a) Företag och verksamheter med marin profil, b) företag och aktörer inom forskningsbaserade innovationsprocesser, särskilt inom materialforskning genom biomimetik, c) myndigheter, universitet och högskolor, organisationer etc.

3.5.2 Samlingspunkt för havsmiljöprojekt

Mål: Marint centrum är en drivande intressent för tillskapandet av innovativa marina miljöprojekt och en självklar arena för externa aktörers projekt och projektsamverkan.

Strategi: Identifiera och samverka med aktörer och verksamheter inom akademi, näringsliv och offentlig sektor.

Målgrupp/er: Aktörer med marina projektidéer.

3.5.3 Arena för tillämpad forskningsverksamhet

Mål: Marint centrum är en naturlig utgångspunkt för externa forskare och forskningsprojekt, främst inom tillämpad forskning, och en plattform för att presentera forskningsresultat.

Strategi: Identifiera och samverka med forskningsinstitut och andra aktörer.

Målgrupp/er: Universitet/högskolor, forskningsinstitut, forskningsledare, uppdragsgivare till forskningsinstitut, studenter, marina företags R&D-avdelningar, myndigheter.

3.5.4 Kunskapsförmedling och pedagogisk verksamhet

Mål: Marint centrum förmedlar kunskaper kring vår marina miljö genom teori och praktik med hög kvalitet och stor uppfinningsrikedom. Marint centrum ska på sikt ligga i framkant för innovativa sätt att uppleva och lära om havet.

Strategi: Skapa möjlighet till en kvalitativ kunskapsförmedling och upplevelser av havet samt pedagogisk verksamhet, i första hand genom samarbetspartners med spetskompetens. Arbeta för att utveckla en tydlig marin profil i regionens skolor.

Målgrupp/er: a) Barn och ungdomar i regionen, b) medborgare i regionen, c) företagare i regionen, d) besökare på Österlen.

3.5.5 Hållbart yrkesfiske

Mål: Ett ekonomiskt och ekologiskt hållbart yrkesfiske i Östersjön.

Strategi: Genom att vara en arena för utbildning, utveckling, opinionsbildning och samverkan skapas förutsättningar för konkreta åtgärder och internationellt samarbete.

Målgrupp/er: Yrkesfisket, fiskeindustrin, forskare, organisationer och myndigheter.

3.5.6 Samarbetspartners

Mål: Marint centrum har strategiskt viktiga samarbetspartners inom det marina området på regional, nationell och internationell nivå.

Strategi: Knytta till sig externa aktörer genom nätverksbyggande och samarbeten som ger ett betydande mervärde för båda parter.

Målgrupp/er: Myndigheter, universitet, organisationer, finansärer och andra externa aktörer inom det marina området på regional, nationell och internationell nivå.

3.5.7 Mötesplats

Mål: Marint centrum ska fungera som en mötesplats där akademi, näringsliv och offentlig sektor möts och samverkar. Vidare är Marint centrum det naturliga valet i vår region för konferenser, mässor, kulturevenemang och liknande, företrädesvis där det finns en tydlig marin anknytning. Att på sikt inneha en särställning som konferenscenter och evenemangsarena.

Strategi: Genom nätverkande och andra aktiviteter verka för möten och samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Genom nära samarbete med aktörer i regionen attrahera konferenser/mässor, företrädesvis inom det marina området.

Målgrupp/er: a) Befintliga samarbetspartners, b) konferensaktörer och eventföretag, företrädesvis inom det marina området, c) den sydsvenska konferensmarknaden.

3.5.8 Attraktiv verksamhetsmiljö

Mål: Inom Marint centrum sker kompetensförmedling, kontaktskapande verksamheter, nätverkande, samverkan och en aktiv omvärldsbevakning.

Strategi: Genom särskilda resurser och högkvalitativ service aktivt verka för att skapa goda förutsättningar för en engagerad och dynamisk intern verksamhetsmiljö.

Målgrupp/er: Hyresgäster och samarbetspartners.

3.5.9 Besöksnäring och ett framtida upplevelsecenter

Mål: Marint centrum bedriver utställningsverksamhet och är en aktiv och framåtblickande part i den befintliga marina turismens utbud. På längre sikt skapas ett attraktivt upplevelsecenter inriktat på Östersjöns marina miljö. Prioriterade områden är hållbart fiske, marin miljö/klimat/ekologi samt pedagogik.

Strategi: Tillsammans med samarbetsparters genomföra aktiviteter och arrangemang. Undersöka förutsättningarna för etablerandet av ett upplevelsecenter samt möjligheten att vidareutveckla den marina turismen i regionen.

Målgrupp/er: Externa aktörer inom upplevelsesektorn.

3.5.10 Marin kultur och kulturhistoria

Mål: Marint centrum fungerar som en dynamisk och levande scen med en öppen, inbjudande attityd för alla sorters kulturella uttryck, i första hand med marina förtecken. Marint centrum spelar en roll för bevarandet och utvecklandet av Österlens marina kulturhistoria.

Strategi: Ha ett tydligt erbjudande om vilka möjligheter det finns att använda Marint centrum's lokaler i kulturella och kulturhistoriska sammanhang.

Målgrupp/er: Kulturutövare, producenter, utställningsarrangörer, kulturhistoriska aktörer av skilda slag.

3.6 Marint centrum i ett omvärldsperspektiv

För att etablera och utveckla Marint centrum på ett framgångsrikt sätt krävs samverkan med och stöd från regionala och nationella aktörer. Därför behöver Marint centrum's mål och syfte också utvärderas i ett större perspektiv, i förhållande till externa aktörer.

3.6.1 Marint centrum i ett skånskt perspektiv

Målsättningarna i för (sydöstra) Skåne aktuella utvecklingsplaner och miljörelaterade strategier har studerats och Marint centrum's konceptidé har vägts mot dessa. Till studerade program/strategier hör: Skånes regionala utvecklingsprogram, Region Skånes miljöstrategiska program, Näringslivsprogram för Skåne, Skånes miljöhandlingsprogram, Det skånska landsbygdsprogrammet, Leader Ystad-Österlenregionens utvecklingsstrategi, samt Strategisk plan för Ystad-Österlenregionen.

Marint centrum kan väntas få positiva effekter på tillväxt och sysselsättning liksom på havsmiljön – också utanför kommungränsen. Marint centrum kan därmed bidra till att uppnå Region Skånes målsättning om ett friskt och livskraftigt hav som en tillgång för Skånes invånare och näringsidkare. Simrishamns kommun är dessutom beredd att genom Marint centrum ta ett ökat ansvar för de skånska kommunernas arbete med havsmiljöfrågor och önskar en ökad samverkan med Region Skåne kring havsmiljöfrågorna. Ambitionen är att Marint centrum ska vara den naturliga mötesplatsen för denna samverkan.

Genom att vara ett marint kompetenscenter med en kreativ miljö för företagande, forskningsverksamhet och miljöprojekt blir Marint centrum en tillväxtmotor för sydöstra Skåne. Det finns också en unik möjlighet att skapa en regional spridning av satsningarna på materialforskning och innovationsutveckling vid ESS och MAX-lab genom att knyta ihop dessa med den utvecklingspotential som finns i Marint centrum för havsbaserad biomimetisk materialutveckling. Sammantaget kan Marint centrum därmed bidra till ökad balans i Skåne, vilket ligger helt i linje med Skånes regionala utvecklingsprogram och visionen för ett

livskraftigt Skåne 2016 med målsättningarna tillväxt, attraktionskraft, bärkraft och balans i hela Skåne.

Projektorganisationen har under förstudiens gång fört en kontinuerlig dialog med Region Skåne, som ställer sig positivt till Marint centrum såväl ur ett miljö- som ett tillväxtperspektiv och regionen avser fortsätta att stötta satsningen. Formerna för detta bereds av Regionala tillväxtnämnden under hösten/vintern 2009/2010.

Marint centrum ligger i linje med målsättningarna i de kommungemensamma utvecklingsplaner som finns i sydöstra Skåne och etableringsprocessen kommuniceras ständigt med grannkommunerna. I första hand sker en dialog med samverkanskommunerna i Sydöstra Skånes samarbetskommitté (Sjöbo, Skurup, Tomelilla och Ystad), men även Kristianstads kommun informeras om arbetet. Etableringen välkomnas av samtliga grannkommuner, varav kustkommunerna också deltar aktivt i projektverksamheter som har koppling till Marint centrum.

Länsstyrelsen i Skåne är en annan central samarbetspartner för Marint centrum främst för arbetet med havsmiljö och fiske. Avsikten är att Marint centrumets verksamhet ska bidra positivt till länsstyrelsens målsättningar och arbete på dessa områden. En kontinuerlig dialog under förstudiens gång har säkerställt att Länsstyrelsen är väl införstådd med satsningen, såväl på länsledningen som på miljöavdelningen, och kontakten kommer att bibehållas för att diskutera kommande samverkansmöjligheter.

Etablerandet av Marint centrum har förmånen att äga rum i en region som kännetecknas av engagemang för havet och flera goda insatser pågår runtom i Skåne, exempelvis i Helsingborg, Malmö, Trelleborg, Ystad och Kristianstad. Eftersom de olika ansträngningar som görs har olika problem i fokus råder utmärkta förutsättningar för samverkan där de olika aktörerna och initiativen kompletterar varandra.

Också i näringslivet visas ett stort intresse för Marint centrum. Inom kommunen finns ett stort intresse och engagemang bland företag från olika branscher och det bör bli en prioritering i den fortsatta etableringsprocessen att fortsätta ta tillvara och utveckla detta intresse. I ett regionalt perspektiv har näringslivskontakterna främst gällt företag med marin inriktning och även här har responsen varit positiv.

Sett utifrån ett skånskt perspektiv är det också värt att upprepa det planerade samarbetet mellan Marint centrum och Malmöbaserade föreningen Sea-U rörande bl.a. etablering av pedagogisk verksamhet i Marint centrum.

3.6.2 Marint centrum i ett nationellt och internationellt perspektiv

Marint centrum i Simrishamn anses alltså ha potential att få en regional betydelse. Termen region bör dock inte begränsas till det skånska perspektivet – mot bakgrund av Simrishamns centrala läge i södra Östersjön och med tanke på havsmiljöfrågornas internationella karaktär, behöver även ett internationellt perspektiv anläggas i utvecklandet av Marint centrum.

Eftersom Östersjön omges av nio olika länder, är internationella överenskommelser, strategier och planer nödvändiga för att få tillstånd en bättre havsmiljö. Det är dock på det lokala och regionala planet som strategierna tillämpas och genomförs. Simrishamns kommun avser att ta ett ansvar för detta. Ett exempel på detta förhållande återspeglas av EU:s nya Östersjöstrategi.

I oktober 2009 antog EU en makroregional Östersjöstrategi med fyra huvudsakliga syften; förbättra miljön, öka välbefindandet, göra regionen mer tillgänglig och attraktiv samt öka tryggheten och säkerheten. Regionen utsågs samtidigt till pilotområde för EU:s havsmiljöåtgärder, vilket innebär att ett särskilt fokus riktas mot Östersjöns miljö. Strategin

visar vägen för hur länderna i Östersjöregionen kan samverka på makronivå för att uppnå vissa resultat. Strategin ska genomföras genom konkreta projekt, där exempelvis kommuner, det civila samhället och andra lokala/regionala aktörer förväntas spela en betydande roll. Här finns ett givet utrymme för Marint centrum att agera, vilket också pågår. Planering pågår i samverkan med Jordbruksdepartementet och Fiskeriverket, för att ett internationellt projekt kring hållbart fiske, som initierats och planeras av Marint centrum/Simrishamns kommun, ska bli ett projekt inom ramarna för Östersjöstrategin. Formerna för detta diskuteras under hösten och vintern 2009/2010.

Under samma period pågår en utredning om en ny svensk havsmiljömyndighet i Sverige, med syfte att få till stånd en bättre förvaltning av havsresurserna. Bl.a. planeras en av sammanslagning av Fiskeriverket och Naturvårdsverket. Med anledning av omorganisationen, och mot bakgrund av att Fiskeriverket har en avdelning i Simrishamn/Marint centrum, är Simrishamns kommun engagerad i en dialog med utredarna kring möjliga utvecklingsalternativ med koppling till Marint centrum. Simrishamns kommun deltar också i en motsvarande dialog tillsammans med bl.a. Region Skåne, Länsstyrelsen, Kommunförbundet Skåne, Lunds universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet.

4 Handlingsplan

Handlingsplanen är utformad i syfte att verkställas under 2010-2012 och innehåller fem huvudspår:

1. Fysisk etablering
2. Verksamhetsutveckling
3. Organisation och finansiering
4. Marknadsföring och kommunikation
5. Förstudie om etablerandet av ett upplevelsecenter

4.1 Fysisk etablering

Simrishamns kommun investerar genom bolaget Simrishamns industrifastigheter AB ca 25 Mkr i det fysiska tillskapandet av Marint centrum, som i första etappen uppgår till 1250 m² och med plats för ett femtiotal personer. I byggnaden ingår en konferens- och utställningslokal på 400 m². Därmed tillskapas inom kort konkreta möjligheter för externa aktörer och verksamheter med marin prägel att etablera sig i Marint centrum. Arkitektskisser och planritningar för ombyggnaden finns i bilaga 12.

Marint centrum's lokaler ska vara utformade på ett sätt som uppmuntrar till möten, kreativitet, nytänkande och samverkan. Gemensamma ytor såsom kantin och olika former av möteslokaler bäddar för interaktivitet mellan hyresgäster och gäster. Ambitionen är att skapa en visualiseringsdimension som tillåter gränsöverskridande kunskapsinhämtning mellan olika discipliner, en slags kreativ allmänning som syftar till att öppna upp Östersjön genom insamling och paketering av forskningsdata på ett sätt som ger ny kunskap, bilder och upplevelser av Östersjön. Arkitekturen spelar här en avgörande roll, exempelvis vilka rumsliga kvalitéer som behövs för att understödja interdisciplinära projekt respektive hur verksamhetsmiljön kan ”laddas” med objekt, skisser, animering etc i syfte att ständigt ackumulera kunskap och göra platsen attraktiv för spännande verksamheter. En särskild organisation ska byggas som aktivt ska verka för att skapa en engagerad och dynamisk verksamhetsmiljö, genom interna aktiviteter såväl som externa kontakter och samverkan.

Marint centrum's fysiska byggnad har ett högt symbolvärde och därför är byggnadens inverkan på miljö och klimat en prioriterad fråga, exempelvis vad gäller energianvändning, byggmaterial och drift.

Under förstudiens slutskede inleddes förhandlingar med kommande hyresgäster. Aktörer som i december 2009 var klara som framtida hyresgäster i Marint centrum var:

Fiskeriverket

Kustbevakningen

IVL Svenska Miljöinstitutet (ytterligare projektkanslier tillkommer på sikt)

KIMO Baltic Sea (projektkanslier tillkommer på sikt)

Sydkustens fiskeområde

Simrishamns kommun hamnkontor

Marint centrum's projektorganisation

Detta innebär att hälften av de ytor som ingår i renoveringens första etapp är uthyrda. Utöver detta pågår en dialog med flera företag om inflyttning. Detta är ett mycket gott utgångsläge när renoveringen påbörjas i mars 2010. Invigning och inflyttning beräknas till oktober 2010.

Det finns goda möjligheter att i framtiden utveckla Marint centrum vidare genom tillbyggnader på kajen. Dels i form av fler kontors- och projektlokaler, men även lokaler för butiker, restaurangverksamhet och liknande kan vara ett alternativ, vilket skulle få effekten att Marint centrum ännu tydligare skulle länkas samman med stadskärnan och den centrala hamnplanen. En annan utveckling vore realiserandet av ambitionen att skapa ett upplevelsecenter, med utställningar om Östersjön/havsmiljöfrågor, olika interaktiva lösningar för att uppleva havet och möjligen även akvarier.

Vid framtida expansioner framhåller förstudien vikten av att gå på djupet och noga undersöka hur arkitekturen kan användas för att skapa ett Marint centrum som ligger i framkant vad gäller design och tekniska lösningar på naturens villkor. Hur kan byggnaden designas och konstrueras enligt biomimetiska principer för att minimera miljöpåverkan, fungera som ett gränssnitt mot Östersjön, skapa uppmärksamhet kring Östersjön, attrahera besökare och fungera som ett landmärke i Skåne? Här finns en stor potential att skapa en byggnad som i sig väcker intresse och därmed också attraherar uppmärksamhet till havsmiljöfrågorna och samtidigt ytterligare stärker Österlens varumärke. Sådana ambitioner har dessutom goda förutsättningar att attrahera intresse från privata aktörer, vilket är nödvändigt för en investering av det slaget.

4.2 Verksamhetsutveckling

Handlingsplanen för arbetet med verksamhetsutveckling i Marint centrum bygger på förstudiens 10 fokusområden, som för att bli mer handgripliga har fokuserats till tre övergripande områden som ska prioriteras i Marint centrums verksamhetsutveckling under kommande år.

- Marint kluster för företagande, projekt och tillämpad forskning
- Kunskapscenter om Östersjön och havsmiljöfrågor
- Drivkraft för ett hållbart Östersjöfiske

Den genomgående viktigaste strategin för den fortsatta verksamhetsutvecklingen i Marint centrum är fortsatt kontaktskapande, nätverkande, identifierande av nyckelaktörer och samarbetspartners, samtliga på såväl regional som nationell och internationell nivå.

Utöver dessa tre ska Marint centrums projektorganisation verka för att det sker en utveckling också inom de fokusområden som inte prioriteras lika högt i första ledet, dessa beskrivs i avsnitt 4.2.4.

4.2.1 Marint kluster för företagande, projekt och tillämpad forskning

Detta kluster motsvarar det som i förstudiens projektplan – och således i delar av denna slutrapport – har benämnts som kompetenscenter.

Avsikten är att skapa ett tvärdisciplinärt kluster (kompetenscenter) och en innovativ miljö för marint företagande, havsmiljöprojekt och tillämpad forskning. Som exempel på olika ämnesområden kan nämnas marinbiologi, marin teknik, miljöteknik/cleantech, klimat, förnyelsebar energi, biomimetik, life science, marinarkeologi, geologi, hållbart fiske, marin turism etc. En rekryteringsplan ska utarbetas för att attrahera företag och verksamheter med marin profil till Marint centrum och forma en organisation för detta. Ett särskilt arbete ska

också bedrivs för att utveckla kopplingar och samarbeten mellan Marint centrum och det befintliga regionala näringslivet. Projekt- och forskningsverksamheten baseras på samverkan och samarbete med externa forskningsinstitut och andra aktörer, i linje med Scientists-in-residence-konceptet.

Inom ramarna för klustret identifieras följande prioriterade områden:

- a) Skapa en plattform för innovationsutveckling med inriktning på materialutveckling med koppling till havet. Metoden att låta forskning och utveckling inspireras av naturen, s.k. biomimetik, ska vara vägledande. Avsikten är att koppla denna verksamhet till det skånska innovationssystemet och till de strategiska satsningarna på materialutveckling som görs i samband för etableringarna av ESS-S och MAX IV i Lund. Arbetet sker genom uppföljning och utveckling av etablerade kontakter och samarbetspartners samt genom deltagande i projekten Øresund Materials Innovation Community (Ø-MIC) och Effekter på regional utveckling och tillväxt – ESS/MAX IV tillsammans med bl.a. Region Skåne, universiteten och högskolorna inom Øresundsuniversitetet och andra skånska kommuner.
- b) Utveckla Marint centrum som arena och experimentverkstad för produkt- och affärsutveckling inom miljöteknik. Detta arbete kommer att bedrivs i nära samarbete med IVL Svenska Miljöinstitutet samt med andra nationella, regionala och internationella aktörer. Ett prioriterat område är klimat och energi, där konkreta möjligheter som ska undersökas rör biogas och vågkraft.

För att katalysera klusterutvecklingen skapas en teknologisk spjutspets-hub: Baltic Sea R&D. Dess uppdrag är att väcka engagemang hos nyckelaktörer, attrahera verksamheter och partners, inkorporera kompetens inom forskning och entreprenörskap i Marint centrum samt knyta Marint centrum till Öresundsregionens innovationssystem. Detta kommer delvis att ske genom samverkan i projektform med kunskapsintensiva institutioner och företag.

I en dynamisk klustermiljö där olika aktörer möts och nya idéer uppstår finns en utmärkt grogrund för nya affärsidéer och innovationsutveckling. En vidare utveckling kan därför vara att utveckla en inkubatorverksamhet i Marint centrum. För att förbereda för en sådan utveckling är det viktigt att redan från början bygga en struktur i Marint centrum som möjliggör och uppmuntrar till entreprenörskap och start av nya företag. Så småningom kan en fullfjädrad inkubator upprättas. Detta arbete bör ske i samverkan med aktörer med specialkompetens på området, såsom ALMI, Sustainable Business Hub, Innovationsbron, Sweden Cleantech Incubators, Teknopol, regionala inkubatorer m fl.

4.2.2 Kunskapscenter om Östersjön och havsmiljöfrågor

Med anledning av den anhopning av marin kompetens och kunskap som tillskapandet av klustret för företagande, projekt och tillämpad forskning kommer att innebära, är avsikten att Marint centrum ska bli en arena för kunskapsförmedling om Östersjön och frågor med koppling till den marina miljön. Detta innebär också att det skapas en plattform som akademien kan använda för att sprida sin kunskap och sina forskningsresultat.

Målgruppen för kunskapscentret aktiviteter kan variera beroende på vem som är avsändare av kunskapen/informationen och kan vara såväl forskare och yrkesverksamma inom marina frågor, barn och unga eller allmänheten.

Tre huvudsakliga tillvägagångssätt för verksamheten har identifierats av förstudien:

- I egen regi eller i samverkan med andra arrangera konferenser, seminarier, publika föredrag, evenemang, utställningar etc. samt upplåta Marint centrum's lokaler för arrangemang av externa aktörer.
- Skapa en årligen återkommande havsmiljökonferens för en professionell publik, Baltic Sea Forum, med inspiration av exempelvis Tällberg Forum.
- I samarbete med föreningen Sea-U etablera marin pedagogisk verksamhet i Marint centrum/Östersjön för skånska barn och ungdomar.

4.2.3 Drivkraft för ett hållbart Östersjöfiske

I Simrishamn finns en värdefull samlad kompetens om Östersjöfiske, som utgör en av grundpelarna i Marint centrum's utveckling. Genom att ta tillvara denna kompetens finns en unik möjlighet att skapa en nisch för Marint centrum's verksamhet, där Marint centrum kan fungera som en arena för kunskapsöverföring, informationsspridning, konkreta åtgärder och internationellt samarbete. Förstudien föreslår följande fokus under följande år:

- Marint centrum blir säte för Baltic Sea Fishermen's Network, ett nyskapat internationellt nätverk mellan fiskare runt Östersjön för kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte och konkret arbete för ett hållbart och konkurrenskraftigt fiske.
- Marint centrum åtar sig rollen som projektägare eller samarbetspartner i projekt som syftar till ett hållbart fiske. Exempelvis det planerade projektsamarbetet mellan fiskare, redskapsforskare och redskapstillverkare runt Östersjön med syfte att utveckla fångstredskap med ökad selektering för att motverka oönskade bifångster och utkast. Arbetet planeras att genomföras inom ramarna för EU:s Östersjöstrategi och flaggskeppsprojektet Sustainable Fisheries.
- Fortsatt samverkan med Jordbruksdepartementet, Fiskeriverket/nya havsmiljömyndigheten, Baltic Sea RAC (Regional Advisory Council), Helcom, Sidas Östersjöenhet och andra relevanta aktörer på området.

4.2.4 Övriga verksamhetsområden

Mot bakgrund av förstudiens fokusområden bör ytterligare insatser utföras inom ramarna för Marint centrum's verksamhetsutveckling de kommande åren utöver de som beskrivits ovan. Dessa rör följande aktiviteter:

- Stödja utvecklings- och tillväxtpotentialer med koppling till regionens marina identitet, kulturarv och marin turism.
- Genom Marint centrum's faciliteter utveckla Simrishamn som konferens- och mötesdestination, med särskilt fokus på förlängning av besökssäsongen.
- Genomföra en utredning om Marint centrum's framtida organisation, drift och utveckling. Om kommunens framtida roll i Marint centrum samt om möjligheterna att utveckla Marint centrum vidare genom förbättrade konferensmöjligheter, nya kontors- och verksamhetslokaler, butiker och restauranger med marin prägel etc.
- Genomföra en utredning om etableringen av ett framtida upplevelsecenter i anslutning till Marint centrum.

De två sistnämnda utvecklas vidare i separata avsnitt.

4.3 Organisation och finansiering

Till förstudiens uppgifter har hört att undersöka möjliga huvudmän och nyckelaktörer för etablerandet av Marint centrum samt lämpliga organisationsformer för det fortsatta arbetet och ägarstrukturen för den faktiska verksamheten.

Simrishamns kommun kommer fortsatt att inneha en ledande roll i arbetet med Marint centrum etablerande, men processen har nu kommit till ett stadium där ökad involvering av externa aktörer aktualiseras. Projektorganisationen behöver utökas för att inrymma nödvändiga kompetenser och befintliga samarbetspartners. I en kommande ledningsgrupp bör representanter från Simrishamns kommun, Simrishamns industrifastigheter AB, Region Skåne och Sparbanken Syd ingå, liksom eventuella övriga tillkommande medfinansiärer och strategiska samarbetspartners. Olika delprojekt bör utformas för att driva, och finansiera, de olika delarna i Marint centrum kommande verksamhetsutveckling. Projektkoordinatorn föreslås ha det övergripande ansvaret för att koordinera och överblicka verksamheten i de olika delprojekten och kommunicera detta till ledningsgruppen. En referensgrupp bör bildas, för att knyta upp och nyttja de olika kompetenser som finns hos de externa aktörer som intresserar sig för att bidra till Marint centrum fortsatta utveckling. Det är viktigt att det i projektorganisationen också finns aktörer som representerar för Marint centrum relevanta instanser – från offentlig sektor, näringsliv och akademi – och aktörer med geografisk spridning – från den lokala nivån till den nationella och internationella.

Ägarstrukturen för Marint centrum har fastställts under 2009. Simrishamns industrifastigheter AB har förvärvat aktuella lokaler av Simrishamns kommun och genomför under 2010 en ombyggnad och anpassning till den kommande verksamheten. Simrishamns kommun blockförhyr lokalerna under fem år, för en kostnad motsvarande ca 1,5 Mkr per år. När Marint centrum har etablerats och dess verksamhet konsoliderats, bör de framtida ägar- och driftförhållandena utredas. Rimligen görs detta om knappt fem år, i samband med att nuvarande avtal löper ut.

Ett annat syfte med förstudien har varit att säkra ett långsiktigt engagemang och finansiering som möjliggör genomförande av idén. Arbetet under förstudien har fokuserat på medfinansiering till etapp 1 av Marint centrum etablering och har resulterat i åtaganden och investeringar från Simrishamns kommun, Simrishamns industrifastigheter AB, Sparbanken Syd och Region Skåne.

Simrishamns kommun avser att fortsätta erlagga ett årligt driftsbidrag samt avsätta personella resurser. Driftsbidraget är under 2010 budgeterat till 1,25 Mkr, varav en del är avsett för en heltids projektkoordinatorstjänst. Därutöver deltar ett flertal tjänstemän inom kommunen, motsvarande sammanlagt knappt en tjänst, aktivt i arbetet, däribland kommundirektör, näringslivsutvecklare, hamnchef, informationsansvarig, kommunekolog och assistenter.

Sparbanken Syd har genom sin Stiftelse för tillväxt investerat 500 Tkr i Marint centrum etablering under 2010 samt signalerat ett intresse för fortsatt stöd under kommande år.

Region Skåne är sedan flera år involverade i utvecklingsarbetet kring Marint centrum och har således följt och deltagit i förstudiearbetet. Planerna för Marint centrum etablerande har presenterats för Regionala tillväxtnämnden (maj 2009) och Regionfullmäktige (juni 2009) och en dialog har förts med flera aktörer och instanser inom Region Skåne om regionens fortsatta engagemang i Marint centrum. Region Skånes Beredning för tillväxt och hälsa i Sydöstra Skåne har också engagerat sig i Marint centrum utveckling och föreslagit Regionfullmäktige formerna för Region Skånes stöd till Marint centrum ska utredas och fastställas. Frågan bereds av Regionala tillväxtnämnden och formellt beslut väntas i slutet av januari 2010.

Dessa sammanlagda medel kommer att användas som finansiering och medfinansiering i det fortsatta utvecklingsarbetet, som finansieringsmässigt kommer att genomföras i olika delprojekt. Ett sådant rör skapandet av en innovativ miljö och klusterbildningen i Marint centrum, där stöd kommer att sökas från Strukturfondsprogrammet Skåne-Blekinge. Andra möjliga framtida samarbetspartners och finansiärer till andra delar av etableringen är Leader inom Landsbygdsprogrammet, Europeiska Fiskerifonden, Interreg 4A Södra Östersjön, Interreg 4A Öresund, LIFE+, stiftelsen Baltic Sea 2020, Tillväxtverket, VINNOVA, KK-stiftelsen etc.

Simrishamns kommuns engagemang för Marint centrum är långsiktigt och karaktäriseras av blocköverskridande politisk enighet. Det ekonomiska åtagandet utgör en avgörande förutsättning för etableringens genomförande. För att kunna driva etableringsprocessen på ett optimalt vis – verksamhetsmässigt såväl som finansiellt – är dock stöd från externa parter nödvändigt.

Det är av yttersta vikt att projektledningen fortsätter att löpande bedriva ett arbete för att söka och säkra ytterligare stöd och medfinansiering till Marint centrum, inom både offentlig och privat sektor. Strategin är att verka för att knyta stödpartners med ett långsiktigt intresse i satsningen till Marint centrum, genom att identifiera och utveckla gemensamma intressen som kan realiseras i Marint centrum. Detta ska kompletteras med projektstöd av olika slag, regionala som nationella och internationella.

4.4 Marknadsföring och kommunikation

Marint centrum har under förstudien kommunicerats och marknadsförts på en rad vis, däribland genom tryckt informationsmaterial, nyhetsbrev, hemsida, YouTube, Facebook, fasadvepor, spridningsseminarier, möten, annonser och redaktionellt material i media. När processen tar steget från planering och konceptutveckling till förverkligande, krävs en utveckling av kommunikationen inbegripande förfinade målgruppsanalyser och diversifiering och anpassning av materialet till olika målgrupper.

I kommande etapp av processen syftar informations- och marknadsföringsmaterialet huvudsakligen till att skapa kunskap om Marint centrums målsättningar och syfte och därigenom skapa förbättrade förutsättningar att attrahera ytterligare projekt, hyresgäster, samarbetspartners, finansiärer och andra intressenter. Ett både brett och djupt material som är långsiktigt beskrivande och säljande, som slår fast Marint centrums unika roll i arbetet med Östersjöns miljö och som inbjuder till dialog och möjlighet att påverka Marint centrums framtida utveckling. Ett material som specifikt gäller den fysiska byggnaden tillskapas under vintern 2010. Under denna fas utvecklas också en mediaplan och händelserelaterade kampanjer som resulterar i trycksaker, annonser, hemsida, nyhetsbrev etc. Lobbyarbetet utvecklas också vidare med bl.a. nya referensgrupper med ett digert kontaktnät och ett särskilt arbete för att slå vakt om det inledda samarbetet som rör ESS-S och MAX IV. Arbetet linjerar med kommunens målsättningar för det övergripande marknadsföringsarbetet att förstärka Simrishamns kommun som en boende-, etablerings- och besökskommun.

Nästa steg i kommunikationsplattformens utveckling tas när Marint centrums verksamhet börjar konsolideras. Då kommer en separat, detaljerad kommunikationsplan att utarbetas baserad på de då rådande förutsättningarna. I detta ingår tillskapandet av en ny grafisk profil ("mindre kommunal") och en separat webbsida. Planen kommer också att innehålla både förslag till det långsiktiga varumärkesarbetet och till aktiviteter i ett kortare perspektiv, med tydliga avgränsningar och måttatta resultat.

4.5 Förstudie om etablerandet av ett upplevelsecenter

Förstudiens slutsats är som sagt att målsättningen att skapa ett upplevelsecenter i Marint centrum ska ses på lång sikt. Förstudien rekommenderar att en utredning och marknadsanalys genomförs om några år, när Marint centrums verksamhet har konsoliderats. Förstudien föreslår att bl.a. följande punkter inryms i utredningen:

- Marknadsanalys
- Upplevelsecentrets syfte, målgrupp och målsättningar
- Upplevelsecentrets innehåll
 - utställningar – permanenta och temporära
 - visualiseringsteknik och interaktiva upplevelser av havet
 - akvarier
 - pedagogisk verksamhet
 - m.m.
- Benchmarking
- Finansiering och drift. Ett involverande av näringslivet, genom OPS eller i annan form, ses som nödvändig för ett realiserande.
- Samarbetsmöjligheter med andra upplevelsecentra, t ex Sea-U:s framtida pedagogiska kunskapscenter i Malmö, Havets hus i Lysekil, Forum Östersjön på Gotland, Universeum i Göteborg och i Stockholm.

Inom ramarna för etapp 1 och Marint centrums funktion som kunskapscenter om Östersjön föreslås viss publik verksamhet i form av temporära utställningar, seminarier och liknande. Detta arbete bedrivs lämpligen i nära samverkan med andra marina upplevelsecentra, t.ex. Havets hus, Forum Östersjön och Universeum. På detta vis byggs långsiktigt ett kontaktnät och en kompetensbas för en framtida etablering av ett upplevelsecenter.